REALİST YAKLAŞIM ve SOSYAL DARWİNİZM

Metehan YILDIRIM

Yüksek Lisans Tezi
Küreselleşme ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. Halit Burç AKA

2025

T.C.
TEKİRDAĞ NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KÜRESELLEŞME VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

REALİST YAKLAŞIM ve SOSYAL DARWİNİZM

Metehan YILDIRIM

KÜRESELLEŞME VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
DANIŞMAN: PROF. DR. HALİT BURÇ AKA

TEKİRDAĞ-2025
Her hakkı saklıdır.

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda enstitü yazım kılavuzuna uygun davranıldığını taahhüt ederim.

02 / 10 / 2025

Metehan YILDIRIM

TEZ ONAY SAYFASI

ÖZET

Kurum, Enstitü : Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

ABD : Küreselleşme ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

Tez Başlığı : Realist Yaklaşım ve Sosyal Darwinizm

Tez Yazarı : Metehan YILDIRIM

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Halit Burç AKA

Tez Türü, Yılı : Yüksek Lisans Tezi, 2025

Sayfa Sayısı : 45

Realist yaklaşım, dünya siyasetine yönelik açıklama getiren temel uluslararası ilişkiler teorilerinin başında gelmektedir. Realist yaklaşıma göre, uluslararası siyaset ancak devletler arasındaki güç mücadelesine odaklanılarak anlaşılabilir. Devletler sürekli olarak çıkarlarını tespit edip tanımlamakta ve bu çıkarlara erişebilmek için de birbirlerine karşı bir güç mücadelesi içine girmektedirler. Bu durum, uluslararası siyasetin deyim yerindeyse adeta bir gladyatör arenası gibi algılanmasına sebep olmaktadır. Realist yaklaşımın güç ve çıkara dayalı politikaya bu kadar çok vurgu yapması Sosyal Darwinizm düşüncesindeki "güçlünün hayatta kalması" ilkesiyle benzerlik içermektedir. Her iki düşünce yaklaşımı da temelde güç ve çıkara dayalı bir hareket tarzının uygulanmasını savunur ve amaçlar. Realist yaklaşıma göre devletler varlıklarını ve egemenliklerini devam ettirebilmek için güçlü olmak zorundadır. Aksi takdirde çıkarlarına erişemez ve diğer devlet veya devletler tarafından kuvvet-güç kullanma yoluyla egemenliğine ve varlığına son verilebilir. Zira uluslararası siyasette durmaksızın devam eden bir rekabet vardır. Sosyal Darwinizm düşüncesinde ise aynı durum sadece farklı boyuttan ve kavramlar üzerinden dile getirilir; doğada sürekli bir mücadele ve rekabet vardır ve bu mücadeleyi de yalnızca güçlü olan milletler kazanmakta ve varlıklarını devam ettirmektedir. Sosyal Darwinizm de görünen amaç, farklı milletler -veya soylar- arasında güçlü olanın hayatta kalması gibi görünse de altta yatan gerçek amaç bundan farklıdır; gerçek amaç mücadele edebilmek ve savaşabilmek için hayatta kalmanın kaçınılamaz bir zorunluluk olmasıdır. Güç elde edemeyen zayıf devletler nasıl ki uluslararası siyasetten siliniyorsa zayıf olan milletlerde yaşam sahnesinden güçlü olanlar tarafından silinirler. Özetlemek gerekirse Realist yaklaşımda güç bir araç olarak algılanırken, Sosyal Darwinizm de ise güç bir amaç olarak algılanır. Bu çalışmada bahsi geçen iki düşünce ekolünün kavramsal bir değerlendirmesi yapılmıştır. Her iki düşünce ekolündeki benzerlikler, farklılıklar ve çağrışımları aynı olan kavramlar tespit edilmiş ve birbirleriyle karşılaştırması yapılarak her iki düşünce yaklaşımının da aynı şeyleri farklı boyut ve kavramlar üzerinden açıkladıkları gösterilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Realizm, Realist yaklaşım, Sosyal Darwinizm, Güç, Çıkar.

ABSTRACT

Institution, Institute : Tekirdağ Namık Kemal University, Institute of Social Sciences

Department : Department of Globalization and International Relations

Thesis Title : Realist Approach and Social Darwinism

Thesis Author : Metehan YILDIRIM

Thesis Adviser : Prof. Dr. Halit Burç AKA

Type of Thesis, Year : MS Thesis, 2025

Total Number of Pages : 45

The realist approach is one of the fundamental international relations theories that explain world politics. According to the realist approach, international politics can only be understood by focusing on the power struggle between states. States constantly identify and define their interests and engage in a power struggle against each other to achieve these interests. This situation causes international politics to be perceived as a gladiatorial arena. The realist approach's emphasis on power and interest-based policies bears a resemblance to the principle of “survival of the fittest” in Social Darwinism. Both approaches fundamentally advocate and aim for a course of action based on power and interest. According to the realist approach, states must be strong to maintain their existence and sovereignty. Otherwise, they cannot achieve their interests, and their sovereignty and existence may be abolished by another state or states through the use of force. This is because there is a constant competition in international politics. In Social Darwinism, the same situation is expressed, only from different dimensions and concepts; There is constant struggle and competition in nature, and only the strongest nations win and survive in this struggle. While the apparent goal in Social Darwinism appears to be the survival of the strongest among different nations -or races- the true underlying purpose is different; survival is an inescapable necessity for the ability to struggle and fight. Just as weak states that fail to gain power are erased from international politics, weak nations are also erased from the stage of life by the stronger. In summary, while power is perceived as a means in the Realist approach, power is perceived as a goal in Social Darwinism. This study provides a conceptual assessment of the two schools of thought mentioned. The similarities, differences, and concepts with similar connotations in both schools of thought are identified, and a comparison is made to demonstrate that both approaches explain the same concepts through different dimensions and concepts.

Keywords: Realism, Realist approach, Social Darwinism, Power, Interest.

ÖNSÖZ

Bu çalışma süresince bana kesintisiz bir destek sunan ve anlayış gösteren tez danışmanım sayın Prof. Dr. Halit Burç AKA hocama ne kadar teşekkür etsem azdır. Onun özverisi, desteği ve eleştirileri olmasa bu çalışmayı asla bitiremezdim. Yine aynı şekilde bana desteklerini asla esirgemeyen ve bana güç veren aileme de sonsuz teşekkürlerimi sunmak isterim.

Özellikle şunu belirtmem gerekir ki benim bu çalışmayı bitirmemi sağlayan ve beni disiplinli olmaya sevk eden yegâne ruh, Türk vatanını korumak ve kollamak için her türlü durumda canlarını korkusuzca hiçe saymış ve feda etmiş olan şanlı Türk Silahlı Kuvvetleri'nin kahraman şehit ve gazilerinin yüce hatırasıdır. Onların hatırası ve fedakârlıkları bir an bile aklımdan çıkmamış ve bana güç vererek bu çalışmayı bitirmemi sağlamıştır. Bu nedenle de çalışmamı şehit ve gazi olmuş yüce Türk askerlerine adarım.

Metehan YILDIRIM

26.08.2025

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ ..... **ii**
TEZ ONAY SAYFASI ..... **iii**
ÖZET ..... **iv**
ABSTRACT ..... **v**
ÖNSÖZ ..... **vi**
İÇİNDEKİLER ..... **vii**
ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **viii**
GİRİŞ **1**
1. REALİST YAKLAŞIM **3**
1.1. Güç Kavramı 6
1.2. Tarihsel Köken 9
1.3. 20. Yüzyılda Klasik Realizm 13
2. SOSYAL DARWİNİZM **18**
2.1. Charles Darwin ve Evrim Teorisi 21
2.2. Evrim Teorisi ve Sosyal Darwinizm'in Temeli: Doğal Seçilim 22
3. SOSYAL DARWİNİZM ÜZERİNE KRİTİK **24**
4. REALİZM ve SOSYAL DARWİNİZM KARŞILAŞTIRMASI **27**
2.1. Devlet ve Toplum Kavramı Üzerinden Karşılaştırma 28
2.2. Doğal Hal ve Rekabet Kavramı Üzerinden Karşılaştırma 29
2.3. Yaşam Alanı ve Uyum Sağlama Kavramı Üzerinden Karşılaştırma 30
2.3. Uluslararası Sistem ve Doğa Kavramı Üzerinden Karşılaştırma 32
2.4. Güç ve Güçlünün Hayatta Kalması Kavramı Üzerinden Karşılaştırma 33
2.5. Savaş ve Ayıklanma Kavramı Üzerinden Karşılaştırma 34
2.7. Egemenliğini ve Varlığını Devam Ettirme Kavramı Üzerinden Karşılaştırma 36
SONUÇ **38**
KAYNAKÇA/BİBLİYOGRAFYA **44**

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Realizm ve Sosyal Darwinizm Kavram Karşılaştırması 27

GİRİŞ

"Her zaman savaşa hazır olmak, dedi Rehber, onu önlemenin en kesin yoludur."[1]

Realizm veya diğer adıyla Siyasi Gerçekçilik ekolü uluslararası ilişkileri etkileyen temel teorilerin başında gelir. Buradaki Realizm'den kasıt ise Klasik Realizm düşüncesi olmaktadır. Realizm, devletin daima güçlü olmasını ve güç elde etmeye çalışmasını savunur. Zira dış siyasette, devletleri sınırlayacak somut bir yapı olmadığı için uluslararası ortamın anarşik olduğunu belirtir. Bu nedenle her bir devlet diğer devletlere karşı kendi varlığını ve egemenliğini yalnızca kendi gücüne dayanarak ve güç elde ederek koruyabilir; burada kastedilen güç ise devletin askeri gücüdür.

Realist ekolün devletin güç elde etmeye ve gücünü sürekli artırması gerektiğine bu kadar önem atfetmesini açıklayacak kilit kavram esas olarak irade kavramının içeriğinde saklıdır. Uluslararası ortamda bir devletin, karşıt bir devlete iradesini kabul ettirebilmesi için onunla savaşması, yenilgiye uğratması ve böylelikle kendi iradesini karşıt devlete dayatması gerekir. Bu iradeyi kabul ettirme eylemi de savaş dediğimiz olgunun ortaya çıkmasına neden olur. Bu durumu savaşın felsefesi üzerinde çığır açıcı bir eser yazmış olan Clausewitz şöyle ifade eder; "*İrademizi düşmana kabul etmeye zorlamak için kuvvet kullanma eylemi.*"

Buradan yola çıkarak Realist ekol, devletlerin olası tehdit veya irade dayatmalarına karşın başka bir devletin kendi iradesini -veya egemenliğini- ancak ve ancak askeri gücünü artırarak koruyabileceğini belirtir. Güçlü olan devlet, başkasının iradesine boyun eğmez ve kendi iradesini güç kullanarak başka devletlere de kabul ettirebilir. Böylelikle Realist düşünceyi Sosyal Darwinizm ile ilişkilendirecek bir kapı aralanmış olur. Sosyal Darwinizm temel olarak toplumun inşa edildiği dinamikleri yeniden yorumlamaya ve değiştirmeye çalışır. Örneğin Sosyal Darwinizm'e göre insanlar arasında tam bir eşitlikten söz edilemez. Güçlüler egemenlik kurmak, zayıflarda bunu kabullenmek zorundadır. Doğada sadece güçlüler hayatta kalabilir, zayıflarsa yenik düşerek hayat sahnesinden çekilir. Her şey mücadeleden ibarettir. Hayatta kalmak için savaşmak ise bir zorunluluktur.

[1] Telemakhos, Kitap X. American Military University, *Graduate School of Military Studies General Information Catalog 1996-1997*.

Bu çalışmada Klasik Realizm ile Sosyal Darwinizm arasındaki benzerlik ve farklılıklar her iki düşünce yaklaşımında geçen, çağrışımları aynı özneleri farklı kavramlar üzerinden karşılaştırılmıştır. Klasik Realizm ve Sosyal Darwinizm yaklaşımlarındaki bu kavramlar sıklıkla birbiriyle örtüşen ve benzer anlamları savunan ilkeler olarak kullanılırlar. Bu sebeple de bu çalışmada bu benzerlikler ve farklılıklar tespit edilip açıklanmaya çalışılacaktır.

Bu iki düşünceye yönelik çok çeşitli görüşler ve üzerinde uzlaşılmış kesin ilkeler olmadığından dolayı, literatürde en çok kabul gören çalışmalara referans verilerek açıklama yapılmıştır. Bu literatürde Sosyal Darwinizm'e yönelik en kabul gören eser, Richard Weikart tarafından yazılmış olan "*Darwin'den Hitler'e: Evrimsel Ahlak, Irk Arıtımı ve Almanya'da Irkçılık*" eseri olmuştur. Bu sebeple çalışmadaki Sosyal Darwinizm'in içeriği ve eleştirisi bu eseri referans almaktadır. İkinci olarak Bradley A. Thayer yazılan "*Darwin and International Relations: On the Evolutionary Origins of War and Ethnic Conflict*" isimli eser ise Klasik Realizm ve Sosyal Darwinizm arasındaki karşılaştırma için referans olarak kullanılmıştır.

Bu çalışmanın amacı ve önemi, Klasik Realizm ve Sosyal Darwinizm arasındaki benzerlik ve farklılıkların ikame kavramlar üzerinden açıklanması üzerinedir. Klasik Realizm bir uluslararası ilişkiler kuramı olmaktayken, Sosyal Darwinizm ise toplumsal bir kuram olarak ihtiva olur. Buradan hareketle de bu iki kuramın güç ve rekabete yönelik algısının, benzer ve farklı yönleri tespit edilen belirli kavramlar üzerinden karşılaştırması yapılarak uluslararası ilişkiler literatürüne zengin ve özgün bir katkıda bulunması amaçlanmıştır.

1. REALİST YAKLAŞIM

Ne ebedi müttefiklerimiz ne de daimî düşmanlarımız vardır. Bizim çıkarlarımız ebedi ve daimidir ve bu çıkarları takip etmek bizim görevimizdir.[2]

Uluslararası siyaset bir dünya hükümetinin yokluğunda gerçekleşmektedir. Realist yaklaşıma göre bu durum uluslararası sistemin anarşik bir yapıda olduğunun en temel göstergesidir. Realist yaklaşıma göre devletlerarası ilişkiler, en bariz şekilde, ulus-devletler arasındaki güç mücadelesi ve güç dağılımına odaklanılarak anlaşılabilir. Devletlerin, uluslararası hukuk önündeki eşitliğine rağmen, sahip oldukları gücün aralarında tarih ve coğrafyaya bağlı olarak dengesiz şekilde dağılmış olması uluslararası siyaseti bir güç politikası alanı haline getirmektedir. Gücün devletler arasındaki dağılımı ve etki kapasitesi zamana bağlı olarak değişime uğramakta ancak devletler arasında nasıl dağıtılacağının açıklanması konusunda ise ortak bir görüş bulunmamaktadır. Bu durum güçten ne anladığımızı ve güç denilen kavramın ölçülebilirliğini algılamamızı zorlaştırmaktadır. Bu sebeple uluslararası siyaset, devletlerin sürekli rekabet ettiği ve hayatta kalmak için daima güç peşinde koşmaya muhtaç oldukları bir alan olarak karşımıza çıkar. Bu yüzden Realist yaklaşım uluslararası siyasette gerçekleşecek bir değişikliği açıklamak için öncelikle devletler arasında süregiden güç mücadelesi veya güç dengesine odaklanmakta, böylelikle de uluslararası siyasetteki diğer gelişme ve değişiklikleri ise ikinci plana atma eğiliminde olmaktadır.[3]

Realist düşünce, devleti, uluslararası siyasetteki en önemli ve yegâne aktör olarak kabul eder. Devletler, Westphalia Antlaşması'ndan beri geçerli olan "devletlerin egemen eşitliği" ilkesi dolayısıyla herhangi bir üst otoriteye tabi değillerdir. Bu sebeple de uluslararası sistem anarşik bir yapı şeklinde betimlenir. Böylesi bir ortamda devletler sürekli olarak çıkarlarının peşinde koşmakta ve aralarında arabuluculuk yapacak üst bir otorite tanımadıkları için de bu çıkarlara ancak güç rekabeti veya savaş yoluyla erişebilmektedirler. Bu anarşik ve sürekli rekabet halinin olduğu uluslararası ortamda devletlerin en temel amacı varlıklarını -veya egemenliklerini- devam ettirmek

[2] Lord Palmerston, Avam Kamarası, 1 Mart 1848
[3] Martin Griffiths-Steven C. Roach-M. Scott Solomon, *Uluslararası İlişkilerde Temel Düşünürler ve Teoriler*, 2. Baskı, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 2021, s.11.

ve korumaktır. Bunu sağlayabilmeleri için de güç elde etmeye ihtiyaç duyarlar. Realist yaklaşımda güç elde etmeye bu kadar önem verilmesinin en açık nedeni, anarşik uluslararası sistemin devletleri, güçleri, yetenekleri veya olanakları çerçevesinde sıralayan bir hiyerarşiye sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Böyle bir ortamda devletler güvenliklerini sağlamak için çeşitli koalisyon ve ittifaklar oluştursalar da en nihayetinde varlıklarını ancak kendi olanakları ve kapasitelerine dayanarak sürdürmek zorundadır. Özetle uluslararası sistem, devletleri kendi güvenliklerini yalnızca kendi güçlerine dayanarak korumaya yönelik önlemler almaya iter. Bu nedenle Realist yaklaşıma göre uluslararası siyaset rekabet ve güç ekseni etrafında cereyan eder. Savaş ise güç kazanmanın veya kullanmanın olağan bir şekli olarak kabul edilir.[4]

Realist yaklaşıma göre devletler arasında sürekli bir çıkar çatışması ve rekabet yaşanmakta ve bu çıkarların elde edilebilmesi için ise güç rekabeti ve güç kullanımı kaçınılmaz olmaktadır. Bu sebeple Realist yaklaşım güç mücadelesini doğa içindeki normal bir süreç olarak kabul ederek şiddeti insan tabiatında var olan bir etken olarak görür ve insan doğasını evrensel ve değişmez olarak kabul eder. İnsanı bencil bir varlık olarak değerlendirerek, güç, hayatta kalma ve güvenlik dürtüsüyle hareke geçtiğini savunur. Bütün bunların toplamında ise Realist yaklaşım savaşları ortadan kaldırmanın mümkün olmadığı sonucuna ulaşır. Dolayısıyla savaşları önlemek için oluşturulan kurumsal yapılara da şüpheyle yaklaşır. Antlaşmalar, Birleşmiş Milletler ve uluslararası hukukun barışın korunmasına katkısını etkili ve yeterli bulmaz. Realist yaklaşıma göre barışı belirleyen ve devam ettiren faktör daima egemen devletler arasındaki güç dengesi veya güç ilişkisidir. Örneğin diplomasi bile, gücün varlığı ve kullanımını göstermeye yarayan yüzeysel bir ilişkiden ibarettir. Uluslararası antlaşmalar veya uluslararası örgütler gücün gerekliliklerini ve gerçeklerini yansıttıkları sürece anlam taşırlar. Herhangi bir ulus-devlet çıkarlarını güçle destekleyecek irade ve dayanıklılığa sahip değilse, sadece diplomasi yöntemiyle çıkarlarına ulaşamaz ve net bir başarı elde edemez. Belki de bu durumu en iyi

[4] Mustafa Aydın, "Uluslararası İlişkilerin "Gerçekçi" Teorisi: Kökeni, Kapsamı, Kritiği", *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, Bahar 2004, s.37-38.

özetleyen Amiral Nelson'un şu sözleri olabilir; "Avrupa'daki en iyi arabulucu, Britanya'ya ait bir savaş gemisi filosudur."[5]

Realist yaklaşım, sürekli rekabet halindeki ulus-devletlerin varlığına vurgu yaptıktan sonra bu rekabetin bir yansıması olarak devletin askeri güvenliğinin sağlanmasının en yüksek amaç olduğunu dile getirir. Devletlerin sahip oldukları askeri gücün idamesi ve kullanımının gerekçesini ise daima devletin güvenliğine, çıkarlarına ve siyasi amaçlarına erişebilmesine atfeder. Savaşlar devletler arasında gerçekleşir ve bu nedenle de savaşın daima siyasi bir amacı olmak zorundadır. Sürekli siyasi amaçları hedefleyen devlet politikası savaş öncesinde de vardır, savaş kararının alınmasında da belirleyicidir ve savaşın doğasını ve gidişatını yönlendirir. Üstelik savaştan sonra da devam eder. Özetle savaş, devletlerin siyasi bir amacının aracı olarak ortaya çıkar.[6] Bu durumu belki de en iyi ifade eden kişi Carl von Clausewitz'den başkası olamaz. Yazmış olduğu "***Savaş Üzerine***" adlı eserde Clausewitz şöyle demektedir;

> Savaş yalnızca siyasi bir eylem değil, aynı zamanda gerçek bir siyasi araçtır, siyasi ilişkilerin devamıdır, aynı ilişkilerin başka araçlarla yürütülmesidir.[7]

Özetlemek gerekirse Realist yaklaşım insan doğasındaki kötülüğe, bencilliğe ve zayıflığa odaklanır. Ulus-devleti en yüksek siyasi örgütlenme yapısı olarak kabul eder ve ulus-devletler arasında çıkar çatışması yüzünden sürekli savaş ihtimalini olağan bir olgu olarak içselleştirir. Uluslararası siyasette gücün önem ve değerine dikkat çeker, devletin askeri güvenliğini ön plana alır, uyarılarda bulunur ve olası tehditlere karşı hareket tarzı belirler. Devletin askeri güvenliğinin sağlanmasının ve korunmasının yalnızca güçlü ve caydırıcı bir silahlı kuvvetlerin varlığıyla mümkün olabileceğine inanır. Devletin eylemlerinin, doğrudan doğruya devlet çıkarlarını aşmamasını, aşırı tavizlerden kaçınılmasını ve savaş yanlısı, maceraperest politikaların tehlikeleri hakkında da uyarılarda bulunur. En nihayetinde savaşın siyasetin bir aracı olduğunu kabullenir. Bu nedenle de Realist yaklaşım, karamsar, tarih odaklı, güç

[5] Samuel P. Huntington, *Asker ve Devlet: Sivil-Asker İlişkilerinin Kuram ve Siyasası*, 1. Baskı, Bilge Kültür Sanat, İstanbul, 2024, s.68-71.
[6] Samuel P. Huntington, a.g.e., s.69-71.
[7] Carl von Clausewitz, *On War*, 1. Baskı, Princeton University Press, New Jersey, 1989, s.87.

merkezli, milliyetçi, asker yanlısı ve muhafazakâr bir düşünce sistematiği şeklinde vücut bulur.[8]

1.1. Güç Kavramı

Güç kavramı uluslararası ilişkiler disiplinin oluşturulmasında kilit kavramlardan birisi olarak rol oynamıştır. Genel olarak uluslararası ilişkiler disiplininin bağımsız bir alan olmasının nedeni, uluslararası ilişkilerin güç kavramının özel bir biçimi olduğu anlayışıyla ifade edilmiştir. Böylelikle uluslararası ilişkiler disiplini güç kavramını ana tartışma konusu haline getirirken, gücün içeriğinden ziyade gücün nasıl kullanılması gerektiği üzerinde yoğunlaşan tartışmaların etkisiyle gelişme göstermiştir.[9]

Güç, bir devletin diğer devletlerin davranışlarını yönlendirebilme veya etkileyebilme kapasitesi olarak tanımlanabilir.[10] Bir başka deyişle A devletinin B devletine kendi isteklerini yaptırmak için kullandığı ekonomik, politik, psikolojik ve askeri araçların tümünü kapsar.[11] Klasik Realizm, genel olarak ulus-devleti uluslararası siyasetin temel aktörü ve belirleyicisi olarak kabul eder. Buradan hareketle de uluslararası siyaseti ulus-devletler arasında gerçekleşen bir güç mücadelesi süreci olarak değerlendirir. Ulus-devleti tek ve bütüncül bir unsur olarak varsayar ve böylelikle de devlet içi dinamikleri göz ardı eder. Uluslararası siyasetteki gelişmeler ve konular arasında hiyerarşi gözeterek askeri ve güvenlik konularını bu hiyerarşide en üst noktaya çıkartır. Bütün bunların sonucu olarak da uluslararası ilişkileri anlamak için yalnızca güç kavramına ve gücün devletler arasındaki dağılımına odaklanır.[12]

Klasik Realizmin kurucusu olan Hans J. Morgenthau'da gücü, uluslararası politikanın temel amacı ve herhangi bir siyasi girişimin de temel odak noktası olarak tanımlar.[13] Morgenthau'ya göre bunun nedeni devletlerin eylemlerini gerçekleştirirken

[8] Samuel P. Huntington, a.g.e., s.84-85.
[9] Atila Eralp, *Devlet ve Ötesi: Uluslararası İlişkilerde Temel Kavramlar*, 8. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul, s.54-55.
[10] Samuel P. Huntington, a.g.e., s.92.
[11] Michael G. Roskin ve Nicholas O. Berry, *Uluslararası İlişkiler: Uİ'nin Yeni Dünyası*, 1. Baskı, Adres Yayınları, Ankara, s.48.
[12] Tayyar Arı, *Uluslararası İlişkiler Teorileri: Çatışma, Hegemonya, İşbirliği*, 8. Baskı, MKM Yayıncılık, Bursa, 2013, s.137-138.
[13] Tayyar Arı, a.g.e., s.143.

etik değerlere veya uluslararası hukuk kurallarına bağlı kalarak değil, çıkar ve güç elde etmeye dair hedef ve arzularla hareket etmelerinden kaynaklıdır.[14] Aynı zamanda Morgenthau, güç kavramının devletlerin amaçlarına ulaşmak için kullandıkları bir araç olduğunu da belirtir.[15]

Morgenthau güç kavramını ifade etmeye çalıştığımız zaman insanın diğer insanların akıl ve eylemleri üzerindeki etkiye ve kontrole vurgu yaptığımızı söyler. Ona göre bu kontrol ve etkiyi siyasal kılan bunun devlet adamları arasında veya otorite sahipleriyle halk arasında gerçekleşmesidir. Bu durum gücü uygulayan tarafa, uygulananın düşüncelerinde yarattığı psikolojik etkiyle onun eylemlerinde değişiklik yapmasını sağlar. Morgenthau bu etkinin fayda beklentisi, olumsuzluk korkusu ve kurum ya da kişilere karşı beslenen sevgi veya saygıdan dolayı gerçekleşebileceğini söyler. Güç uygulayan taraf araç olarak tehdit, emir, otorite veya karizmayı ayrı ayrı veya toplu olarak kullanabilir.[16]

Morgenthau'ya göre güç elde etmeye bu kadar önem verilmesinin nedeni sistemin anarşik doğasından kaynaklanmaktadır. Uluslararası sistemde ahlaklı olabilmenin tek koşulu, devletlerin hukuka aykırı girişimlerini cezalandıran veya engelleyen etkili ve güçlü bir üst yönetimin varlığına bağlı olduğu için bunun yokluğu devletlerin etik değerlere uygun davranmasını engeller.[17] Devletler gözle görülen güç isterler; görünmez, potansiyel güç değil.[18] Bu sebeple Morgentha'ya göre gücün kaynakları şu unsurlardan oluşur: Coğrafya, nüfus, doğal kaynaklar, endüstri, askeri kapasite, milli karakter, milli moral, diplomasi ve hükümetin etkinliği.[19] En nihayetinde devletler güç peşinde koşarak ve gücü oluşturan kaynakların etki kapasitesini artırmaya çalışarak kendi güvenliklerini kendileri sağlamaya çalışırlar. Sonuç olarak Morgenthau'ya göre uluslararası siyasette devletlere sınır koyacak bir

[14] Scott Burchill, Andrew Linklater, vd., *Uluslararası İlişkiler Teorileri*, 8. Baskı, Küre Yayınları, İstanbul, 2024, s.76.
[15] Tayyar Arı, a.g.e., s.143.
[16] Atila Eralp, a.g.e., s.55-56.
[17] Scott Burchill, Andrew Linklater vd., a.g.e., s.76.
[18] Samuel P. Huntington, a.g.e., s.72.
[19] Atila Eralp, a.g.e., s.56.

üst otorite yoktur ve bu nedenle de uluslararası siyaseti totalde bir güç mücadelesi olarak algılar.

Uluslararası ilişkilerde güç, devletlerin amaç ve çıkarlarını gerçekleştirmeleri için gereklidir. Uluslararası örgütler, ittifaklar veya diğer koalisyonlar uluslararası siyasette devletlerin güçlerini kullanmalarını sağlayan meşru mekanizmalardır. Bazı realistlere göre, devletin güç elde etmeye çalışmasının meşru amaçlar için olmadığı, güç elde etmenin yegâne amaç olduğu görüşü de savunulur. Devletin, anarşik bir sistemde hem kendi güvenliğini hem de egemenlik hakkını devam ettirmeye çalışması, aynı zamanda buradan hareketle diğer amaçlarını gerçekleştirmeyi de hedeflemesi, diğer devletlere karşı kendi güç konumu ve kapasitesine yoğunlaşmasına yol açar. Diğer devletler karşısında güç kaybına uğramaktansa, gücünü sürekli artırmayı sağlayacak politikaları takip eder. Realist yaklaşıma göre, devletler güç elde etmeyi, ister bir amaç isterlerse de bir araç olarak görsünler, bir güç eşitliği veya güç dengesi oluşturan tek şey, devletlerin güç elde etmesi ve bunu kullanmasıdır. Bazı realist düşünürler, devletlerin, özellikle büyük güçlerin, kurmuş oldukları güç dengesini kendilerini en iyi konuma sabitleyecek şekilde oluşturduklarını ileri sürerler. Diğer realistler ise, güç dengesini büyük güçlerin böyle bir amaçla belirlemesinden çok şartlar ve durumlara göre oluşturulan düzen olarak görürler.[20]

Realistlere göre devletlerin güç peşinde koşmasının olağan bir sonucu olarak uluslararası ilişkileri şekillendiren temel çarpan ulusal güvenlik konuları olmaktadır. Realistler, askeri ve siyasi konulara devletlerin çıkarlarını elde etmeleri ve korumaları için hayati derece de önem atfettiklerini savunurlar. Devletin varlığını ve egemenliğini devam ettirmesi için gerekli olan ulusal güvenlik konuları "yüksek politika" olarak belirtilirken, ticari, kültürel, toplumsal vb. konular ise "alçak politika" olarak değerlendirilir. Yukarda da belirtildiği gibi realistlere göre devletlerin amaçlarına kavuşmak ve çıkarlarını elde etmek için kullanacakları esas unsur güçtür. Devletler, çıkarlarına ulaşmak için sürekli güç mücadelesi içinde bulundukları için bu durum

[20] Paul R. Viotti-Mark V. Kauppi, *Uluslararası İlişkiler ve Dünya Siyaseti*, 5. Baskı, Nobel Akademik Yayıncılık, 2014, s.33.

realistlere göre uluslararası ilişkileri bir güç gösterisi arenasına çevirmektedir.[21] Bu sebeple Klasik realistlere göre güç, devletlerarası politikanın yegâne amacıdır.[22]

1.2. Tarihsel Köken

Realist düşüncenin modern uluslararası ilişkiler yaklaşımı olarak ortaya çıkışı II. Dünya Savaşı sonrasına denk gelse de Thucydides, Machiavelli ve Thomas Hobbes'un eserleri Realist yaklaşımın klasikleri arasında sayılır ve kökenini oluşturur.[23]

Realist yaklaşım, uluslararası ilişkiler disiplinini açıklamaya çalışan bir başka teori olan İdealizme karşı tepki olma niteliği taşımaktadır. Bununla birlikte realist düşüncenin kökleri ilkçağlara kadar dayanmaktadır. Bu duruma dair ilk örnek MÖ IV. yüzyılda yaşamış Atinalı asker ve tarihçi Thucydides'e kadar götürülebilir. Thucydides, Atina ve Sparta şehir devletleri arasında gerçekleşen mücadeleyi *Pelopones Savaşı Tarihi* isimli eseriyle kayıt altına almış ve bu savaş üzerine bazı çıkarımlarda bulunmuştur. İlk olarak Thucydides, insan doğasına karşı olumsuz bir bakışa sahiptir. İnsan doğasının bencil ve çıkardı olduğunu dile getirir. Ona göre Sparta ve Atina arasındaki savaşın esas nedeni, çıkarlarına ulaşabilmek için tarafların birbirlerine karşı güç ve kuvvet kullanma eylemini gerçekleştirilmiş olmasıdır. Atina'nın güçlenmesini dikkatle takip eden Sparta, bu durumu kendisine yönelik bir tehdit olarak algılamış ve barış durumuna son vererek Atina'ya savaş ilan etmiştir.[24]

Atina'nın güçlenmesi Sparta'da kuşku ve korku uyandırmış böylelikle de güvenlik kaygılarını tetiklemiştir. Bu durum güç dengesinin bozulmasının göstergesi olmuş ve tarafların birbirlerine karşı duydukları mevcut kuşkunun da birleşmesiyle savaşın başlamasının nedeni olmuştur. Sparta, Atina'nın yükselmesinden dolayı Helen dünyasındaki konumunu kaybettiğine dair endişeye kapılmış ve gücünü artırarak, Atina'ya karşı diğer devletlerle ittifak oluşturmaya başlamıştır. Atina'da bu duruma

[21] Tayyar Arı, a.g.e., s.140-141.
[22] Tayyar Arı, a.g.e., s.144.
[23] Mustafa Aydın, a.g.e., s.43.
[24] Faruk Sönmezoğlu, *Uluslararası Politika ve Dış Politika Analizi*, 7. Baskı, Der Yayınları, İstanbul, 2019, s.123.

benzer şekilde karşılık vermiş ve taraflar için savaştan başka çıkar yol kalmamıştır.[25] Bu durum sonraki yıllarda "Thucydides tuzağı" olarak ifade edilmeye başlanmıştır. Sonuç olarak Thucydides, Atina-Sparta savaşına dair yapmış olduğu bu çalışmadan dolayı Realist yaklaşımın öncüllerinden sayılmaktadır.

Son olarak belirtmek gerekir ki Thucydides, devletlerin savaşmasını ve yayılmacı politika izlemelerini meşrulaştırmaktaydı. Sparta'nın Atina'ya savaş açmasını, Atina'nın güçlenmesine bağlayarak bu durumdan dolayı ortaya çıkan tehdit algısının ve kuşkunun savaşı kaçınılmaz kıldığını ifade etmekteydi. Hukuksal anlamda Sparta antlaşmalara uymayan taraf olmakla birlikte, Realist düşüncenin ilk temsilcisi Thucydides'e göre savaşın esas sorumlusu Atina'nın güçlenmesi ve onun yol açtığı korkuydu. Buradan hareketle etik ve hukuki değerler göz ardı edilerek, zorunluluk ve gereklilik gibi kavramlarla devletlerin davranışları haklı görülmeye ve meşrulaştırılmaya çalışılmıştır. Çünkü Thucydides'e göre Sparta, antlaşmaları ihlal etmek zorunda kalmıştı. Thucydides, adalet veya insanlık gibi değerleri devletin çıkarları söz konusu olduğu vakit gereksiz bulmaktaydı.[26]

Thucydides'den 1800 yıl sonra Niccolo Machiavelli'de benzer düşünceleri daha sistematik bir şekilde ele alacak ve Realist düşüncenin temellerine katkıda bulunacaktı. İlk olarak Thucydides gibi Machiavelli'de insan doğasına karşı kötümserdi. Machiavelli'ye göre insan, tatmin edilemeyen ve bitmek tükenmek bilmeyen arzu ve ihtiraslarının peşinde koşmaktaydı. Yalnızca fiziksel güç ile desteklenen yasalar ve etkin bir hükümdarın dikkatli politikaları, büyük çoğunluğu kendi bencil çıkarlarının peşinde koşan bu insanların çabalarını kamu yararının sağlanmasına yönlendirebilirdi. Machiavelli'nin "kamu yararı" diye tanımladığı düşüncenin altında ise daha net bir amaç vardı; güçlü bir devlet yaratmak ve onun egemenliğini devamlı kılmak. Bu amaca ulaşabilmek içinde her türlü aracın kullanılmasını mümkün ve gerekli görmekteydi.[27]

[25] Tayyar Arı, a.g.e., s.144-145.
[26] Tayyar Arı, a.g.e., s.145.
[27] Tayyar Arı, a.g.e., s.145.

Machiavelli, yazmış olduğu "*Prens*" adlı eserde devlet adamlarına güçlü devleti yaratmak ve güçlerini nasıl maksimize edeceklerine dair çeşitli önerilerde bulunmuştur. İlk olarak Machiavelli'ye göre en temel siyasi değer bağımsızlıktır. Ona göre devlet adamlarının temel sorumluluğu daima devletin güvenliğini ve çıkarlarını korumak, bu çıkarları elde etmek ve devletin bekasını sağlamaktır. Bu amacı sağlamak içinde güçlü olmak gerekir. Şayet bir devlet güçlü değilse bunun sorumlusu devlet adamıdır ve bu durum diğer devletlerin avı olmaya davetiye çıkartır.[28] Örneğin bu duruma açıklık getirmek için Mete Aksoy'un Andre Maurois'in "**Captains and Kings**" kitabından aldığı bir alıntı örnek gösterilebilir:

> En kanlı savaşların suçlusu kimdir? Cesur, enerjik ve güçlü iradeli liderler midir? Kesinlikle hayır. Suçlu, genellikle uysal ve merhametli devlet adamıdır çünkü bu devlet adamının yumuşaklığı ve uysallığı komşuya her şeyi yapabileceğine dair cesaret verir.[29]

Özetlemek gerekirse Machiavelli yöneticinin av değil avcı olmasını öğütler. Bu durum gerektiği zaman devletin çıkarlarının ve bağımsızlığının korunabilmesi için acımasız olunmasını da içerisinde barındırır.[30] Machiavelli, ahlak ile politikayı birbirinden ayırmış ve devlet adamına önerisi, soyut olan ahlaki kuralları değil, somut olan politik dünyanın tarihi gerçeklerine göre hareket etmesi olmuştur; böylelikle de güç ve güç politikasını ön plana almıştır.[31]

Machiavelli temel olarak güçlü devlet yaratma amacına ulaşabilmek için yapılması gerekenleri belli bir mantık çerçevesinde sıraya koymuş ve bir hükümdarın rakiplerine karşı nasıl bir dış politika izlemesi gerektiği üzerine yönelmiştir. Machiavelli kendi içerisinde belli ve tutarlı bir mantığa temellendirdiği bu düşüncesiyle Realist yaklaşımın gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır. Machiavelli'ye göre devletlerin çıkarları siyasetin belirleyici etken olup, bu alandaki siyasetin sonuçları devletlerin sınırsız bir şekilde rekabet etmelerinden

[28] Mustafa Aydın, a.g.e., s.44.
[29] Mete Aksoy, *Savaşçının Dokuz İlkesi*, 1. Baskı, Historia Kitap, 2017, s.156.
[30] Mustafa Aydın, a.g.e., s.44
[31] Doç. Dr. Öğ. Kd. Alb. Mehmet Kocaoğlu, *Uluslararası İlişkiler*, 1. Baskı, Kara Harp Okulu Basımevi, 1993, s.25.

kaynaklanmaktadır. Dış siyasette başarının ilk koşulu ise devleti korumak ve güçlendirmektir.[32]

Uluslararası siyasete yönelik Realist yaklaşım açısından adı sıkça vurgulanan bir diğer kişi de 17. Yüzyıl düşünürlerinden birisi olan Thomas Hobbes'tur. Özellikle Realist düşüncenin uluslararası siyasete yönelik kavramasını, devletlerin iç siyasal sistemlerinden ayıran ve temel özelliklerinden birisi olarak da adı sıkça kullanıla gelen anarşi kavramı genellikle Hobbes'a atfedilir ve onunla birlikte anılır. Hobbes düşüncelerini esasen iç politika için geliştirmiştir. Yazmış olduğu *Leviathan* kitabında geçen *Homo homini lupus* deyişiyle -insan insanın kurdudur- insan doğasına yönelik kötümser bakış açısını ortaya koymakta ve otorite olmadığı vakit insanlığın doğal halinin anarşik yapısına dikkat çekmektedir. Thomas Hobbes'un bu düşüncesi uluslararası siyasete uyarlandığı zaman Realist yaklaşımla benzerliği apaçık şekilde ortaya çıkmaktadır. Buna göre, uluslararası siyasetin doğal hali, devletlerin birbirlerine karşı amansız bir şekilde mücadeleye ve rekabete giriştiği bir savaş durumudur. Bu savaş durumuna sınır çeken şey ne uluslararası hukuk ne de etik değerler olmakta, yalnızca devletlerin egemen siyasal iradeleri bunu sağlamaktadır. İşte bu sebeple Thomas Hobbes, devletin içsel anarşisinin kontrol altına alınabileceğine dair düşüncesini uluslararası siyaset açısından mümkün görmemektedir. Çünkü bu eşit statüdeki egemen devletlerden hiçbirisi, aralarındaki rekabeti çözecek ve kendi egemenliklerinden daha üst konumda olacak herhangi bir otorite tanımamaktadırlar.[33]

Özetlemek gerekirse, Thucydides, Machiavelli ve Hobbes'un düşüncelerinden beslenen Realist yaklaşım, uluslararası politikayı egemen devletler arasında gerçekleşen bir ilişki süreci olarak değerlendirmektedir. Realist yaklaşıma göre, uluslararası politika güç ve çıkar mücadelesinden ibarettir. Devletleri sınırlayacak merkezi bir otoritenin olmaması yüzünden -Hobbes'un da belirttiği- doğal halin sürdüğü bu anarşik yapıda devletlerin en temel amacı kendi güvenliklerini sağlamaktır.[34] Özellikle belirtmek gerekir ki Hobbes'un Realist yaklaşım üzerindeki etkisi doğal hal durumundaki bireyleri tasvirinden kaynaklanmaktadır. Doğal hal

[32] Faruk Sönmezoğlu, a.g.e., s.124-125.
[33] Faruk Sönmezoğlu, a.g.e., s.125.
[34] Tayyar Arı, a.g.e., s.42.

durumunda olduğu gibi, uluslararası siyasette de düzeni sağlayacak üstün bir güç yoktur. Devletlere karşı özerk veya bağımsız olma hakkıyla donatılmış olan üst otorite eksikliği uluslararası siyasette anarşinin oluşmasına zemin hazırlar. Üst otorite olmaksızın uluslararası siyasette şüphe, güvensizlik, uyuşmazlık ve savaşlar kaçınılmaz olacaktır. Devletler arasında toplum sözleşmesine benzer bir anlaşma veya üst otorite olmadıkça, uluslararası siyasetin belirlenmesinde hiçbir moral ve etik değer hâkim olamayacaktır.[35] Sonuç olarak bütün bunların toplamında Realist yaklaşım güç dengesine odaklanmanın barışı sürdürüp koruyacak yegane yol olarak görür ve benimser.

1.3. 20. Yüzyılda Klasik Realizm

Uluslararası ilişkiler camiasında yirminci yüzyıl Klasik Realizminin kurucusu ve en önemli temsilcisi olarak Hans J. Morgenthau kabul edilir. İlk olarak Morgenthau, insanın ve politikanın doğasına yönelik açıklama getiren birbirinden farklı iki ekol olduğunun altını çizer. Birinci ekole göre, insanın genel olarak iyi olduğunu savunmakta ve toplumsal düzenin rasyonel ve ahlaklı bir şekilde kurulamamasının nedeni olarak bilgi ve anlayış eksikliğini, çağa ayak uyduramamış ve böylelikle güncel ihtiyaçlara cevap veremeyen eskimiş toplumsal kurum ve kuralları son olarak da belli kişilerin veya grupların etik değerlerinin bozulmasını görmektedir.[36]

İkinci ekole, yani Realist yaklaşıma göre ise dünya rasyonel bir bakış açısından eksik ve noksandır. Bunun nedeni ise insan doğasında yatmaktadır. İnsan doğası kötü, bencil ve ilişkilerinde çıkarı ve gücü ön plana alan bir yapıya sahiptir. Dünya, insan doğasında var olan bu unsurların yansımasından ibaret olduğundan dolayı, insan doğasında ki bu yapıları reddetmek yerine bu yapılarla birlikle hareket etmek gerekir. Böyle bir dünya çatışan çıkarlara ev sahipliği yapacak ve etik değerler hiçbir zaman tam anlamıyla egemen olamayacaktır. Bu sürecin sonucu olarak da geçici

[35] Doç. Dr. Öğ. Kd. Alb. Mehmet Kocaoğlu, a.g.e., s.26.
[36] Tayyar Arı, a.g.e., s.154.

çıkar dengelerine sahip olan ve her an yıkılabilecek kırılgan çözümlerle dengelenmiş çatışmaların gölgesinde kalan bir dünya ortaya çıkacaktır.[37]

Morgenthau, Klasik Realizmin daha iyi anlaşılabilmesi için altı ilke belirlemiştir. İlk ilkeye göre, genel olarak politika da tıpkı toplum düzeni gibi kökeni insan doğasında bulunan objektif yasalarca şekillenmektedir. Toplumu düzenlemek için ilk olarak toplum yaşamını etkileyen yasaların anlaşılması gerektiğine dikkat çeken Morgenthau, bunların kabul edilmesi zorunlu olan yasalar olduğunu belirtir. Realist yaklaşımın herhangi bir dış politikayı veya belli bir devlet adamının nasıl hareket ettiğini anlama konusunda yalnızca olguları incelemekle bir sonuca vardığını ancak bunu yaparken de siyasal gerçekliğe belli bir çerçeve veya taslakla yaklaştığını belirtmektedir. Özetle Morgenthau, belli bir dış politika sorununda kendimizi devlet adamının yerine koyarak benzer koşullarda biz nasıl karar alırdık veya davranırdık sorusunu sormalıyız demektedir.[38]

İkinci ilke de Realist yaklaşımın hareket noktasını güç olarak tanımlanan çıkar kavramının oluşturmasıdır. Uluslararası siyaseti anlamaya çalışan rasyonel akıl ile anlaşılması gereken gerçek olgular arasındaki ilişkiyi bu kavram sağlamaktadır. Çıkar kavramı politikayı diğer olgulardan ayırmakta ve çıkar kavramı anlaşılmadan ulusal veya uluslararası hiçbir politikanın anlam kazanamayacağı belirtilmektedir. Morgenthau'ya göre devlet adamı da güç olarak tanımlanan çıkar kavramına göre politika belirleyip hareket etmektedir. Ona göre siyasi tarih bu yaklaşımı destekleyen örneklerle doludur.[39]

Üçüncü ilkeye göre Realist yaklaşımda ki çıkar kavramı uluslararası siyasetin temelidir ve zaman ve mekândan bağımsızdır. Bütün devletler dış politikalarında ne uygularlarsa uygulasınlar daima çıkarlarına uygun hareket etmektedirler. Güç kavramı ise insanın diğer insanlar üzerinde egemen olmasını ve bunu sürekli kılacak tüm unsurları kapsayabilir. Güç kazanmak için rekabet halindeki egemen ulus-devletlerin var olduğu bir uluslararası siyaset alanında bütün devletler varlıklarını devam

[37] Tayyar Arı, a.g.e., s.154.
[38] Tayyar Arı, a.g.e., s.154.
[39] Tayyar Arı, a.g.e., s.154-155.

ettirebilmek için dış politikalarının önemli bir kısmında güç kavramına yaslanmak zorundadırlar. Çünkü her ulus-devlet diğer ulus-devletlere karşı kendi üniter yapısını ve kültürel kimliğini korumak istemektedir. Bununla birlikte her ulus-devletin dış politikasını belirlemede kullandığı güç ve çıkar kavramlarının tanımlanması o devletin kendi siyasal ve kültürel yapısına bağlıdır, yani devleti oluşturan siyasal ve kültürel çevre kimlik tarafından belirlenir. Bu sebeple devletlerin dış politikaları birbirlerinden farklılık göstermektedir. [40]

Dördüncü ilkede Morgenthau, evrensel ahlak ve etik değerlerin ulus-devletlerin dış politikalarındaki hareket tarzlarına uygulanmasının mümkün olmadığını dile getirir. Devlet, çıkarlarını elde etmeye çalışırken bireysel ilişkilerde geçerli olan etik değerlere göre hareket edemez. Bu iki durumun birbirine karıştırılmaması gerekir. Devlet adamının öncelikli görevi yalnızca ve yalnızca kendi ulus-devletinin varlığını korumak ve onu çıkarlarına ulaştırmaktır.[41]

Beşinci ilkeye gelecek olursak, Morgenthau'ya göre Realist yaklaşım, bir devletin eylemlerini evrensel ahlaki prensiplere göre ölçmeye kalkmaz. Ancak bazı devletler kendi politikalarını meşrulaştırmak için yaptıkları eylemlerin etik kurallara uygun olduğunu öne sürebilirler. Hatta bazıları bunu hukuki veya dini argümanlarla dahi destekleyebilirler. Ancak bu tarz bir girişimde bulunan devletlerin rasyonellikten koparak hızla ekstrem dış politikaları takip etmeleri kaçınılmazdır. Realist yaklaşıma göre devletlerin dış politikalarını gücün çıkar olarak tanımlandığı şekilde ele almaları hem onların daha iyi ifade edilmesini sağlayacak hem de devletleri maceraperest dış politikalardan koruyacaktır.[42] Özetlemek gerekirse devletler amaçları ve araçları arasındaki dengeyi ancak bu şekilde kurabileceklerdir.

Altıncı ve son ilkeye göre Morgenthau, siyasal eylemlerin yalnızca siyasal olgular üzerinden değerlendirilmesi gerektiğini belirtir. Örneğin iktisat ve hukuk alanları gibi siyasal alanında kendi başına bağımsız olduğunu savunmaktadır. Devletin herhangi bir politikası hakkında iktisatçı, uygulanan politikanın ekonomik olarak

[40] Tayyar Arı, a.g.e., s.155.
[41] Tayyar Arı, a.g.e., s.155.
[42] Tayyar Arı, a.g.e., s.156.

toplumun refahını ne düzeyde etkilediğine odaklanırken, hukukçu da söz konusu politikanın hukuk kurallarına uygun olup olmadığına bakacaktır. Realist yaklaşım ise mevcut politikayı güç olarak tanımlanan çıkar açısından değerlendirecek ve devletin çıkarlarına ulaşabilmesinde bir etkisi olup olmadığını araştıracaktır. Yani söz konusu girişimin devletin gücünü ne ölçüde etkilediği üzerinden hareket edecektir.[43]

Sonuç olarak Morgenthau, devletin sahip olduğu güç kapasitesinin, devletin dış politikasının belirlenmesinde önemli bir unsur olduğunun altını çizmektedir. Morgenthau devletin sahip olduğu gücün ögelerini niteliksel ve niceliksel olmak üzere iki ayrı kategoride değerlendirmektedir. Coğrafya, doğal kaynaklar, sanayi gücü, ordusu ve nüfusu niceliksel ögeler olarak değerlendirilirken; ulusal karakter, ulusal moral, kültür, diplomatik beceriler ve hükümetin niteliği niteliksel ögeler olarak değerlendirilir.[44]

Bütün bunların toplamı olarak özetlemek gerekirse devletlerarası siyasette Realist düşüncenin temel argümanları ve önermeleri genellikle İdealist düşüncenin tam tersi ilkelerdir. Realist yaklaşımın düşünce yapısını oluşturan temel önermeler aşağıda sıralanmıştır:

a) Tarih, insan doğasının güç ve çıkara dayalı olduğunu kanıtlayan sayısız örnekle doludur.
b) İnsan doğasının en belirgin olan özelliği güce yönelik duyduğu arzu ve diğer insanlara egemen olma isteğidir.
c) İnsan doğasının bu özelliği kabul edildiği vakit bu isteğin önüne engel çekilebilir.
d) Bu durumun sonucu olarak uluslararası siyaset, herkesin herkesle rekabet ettiği bir güç mücadelesi olarak belirir.
e) Bu rekabette temel birimler ulus-devletlerdir.
f) Bu rekabet ortamında tüm devletler güç elde etmeyle belirlenen kendi çıkarlarını koruma ve geliştirme amacına yönelik politika izlerler.

[43] Tayyar Arı, a.g.e., s.156.
[44] Tayyar Arı, a.g.e., s.156.

g) Güç kavramı hem askeri hem de askeri olmayan unsurlardan oluşur.
h) Devletin varlığını koruması için yapacağı her şey ulusal çıkarı gereğidir.
i) Uluslararası siyasetin rekabete dayalı olmasından dolayı hiçbir devlet birbirine güvenmemekte ve varlıklarını korumak için ne uluslararası örgütlerden ne de uluslararası hukuktan yardım ve destek beklemezler.
j) Potansiyel düşman devletlere karşı askeri kapasitenin artırılması ulusal çıkar gereğidir.
k) Tehditlere karşı savunma amaçlı ittifaklarda oluşturulmalıdır.
l) Bütün devletler bu şekilde davrandıkları sürece aralarında oluşacak güç dengesiyle uluslararası siyasette barış ve istikrar amacına yakınlaşılacaktır.[45]

[45] Faruk Sönmezoğlu, a.g.e., s.123.

2. SOSYAL DARWİNİZM

Tanrı bizi hükmetmek için, ilkel ve geri ulusları da idare edilmek için yaratmıştır.[46]

Sosyal Darwinizm diye adlandırılan düşünce ekolünün temeli, 1859 yılında Charles Darwin tarafından yazılan "***Türlerin Kökeni***" isimli esere dayanmaktadır. Bu eserde Darwin, tabiatta pek çok canlı türünün bulunduğunu ve bu canlıların nesillerini devam ettirebilmek için birbirleriyle sürekli mücadele ve rekabet içerisinde olduklarını ve böylelikle evrim geçirdiklerini savunmuştur.[47] Darwin'in bu düşüncesi ilerleyen yıllarda Biyolojik Darwinizm olarak ifade edilmiştir. Böyle bir ayrıma gidilmesinin en açık nedeni, evrim teorisinden hareketle geç 19.yy. da Sosyal Darwinizm düşüncesinin ortaya çıkmasıdır. Sosyal Darwinizm dediğimiz olgu, rekabet ve mücadeleyi doğayı referans göstererek açıklamak için, Darwin'in Evrim teorisinde ifade ettiği biyolojik önermelerin, ulusların tarihsel varoluş ve gelişim süreçlerine (devlet ve toplumuna) uyarlanması olarak tanımlanabilir. Biyolojik Darwinizm'de geçen üç temel önerme Sosyal Darwinizm'e de kaynak olmuştur. Bu önermeler şunlardır:

1. Yaşam bir mücadeledir.
2. Bu mücadele sürecinde doğal seçilim meydana gelir.
3. Bu mücadeleyi yalnızca güçlüler kazanır.[48]

Doğa kanunları olarak değerlendirilen bu önermeler Sosyal Darwinizm düşüncesi altında sosyal yaşama uyarlanmış ve aktarılmıştır. Özellikle doğal seçilim sürecinin toplumsal bir değişim ve gelişme süreci olduğu, en iyi ve en güçlü olanın yaşamını devam ettireceği ve böylelikle de toplumda devamlı bir arınmanın meydana geleceği, toplumlarında birer organizma oldukları ve böylelikle gelişme gösterecekleri düşüncesi işlenmiştir.[49] Özetle Sosyal Darwinizm, Darwin'in Türlerin Kökeni eserinde savunduğu doğal seleksiyon ve biyolojik evrim teorisinin, insan toplumlarının

[46] ABD Senatörü Albert J. Beveridge. Doç. Dr. Öğ. Kd. Alb. Mehmet Kocaoğlu, a.g.e., s.1.
[47] Sena Şahin, *Uluslararası İlişkilerde Darwinizm: Nazizm ve Sosyal Darwinizm*, (Yüksek Lisans Tezi), Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2019, s.9.
[48] Serhan Yücel ve M. Murat Taşar, "Sosyal Darwinizm: Ortaya Çıkışı, Gelişimi ve Erken Cumhuriyet'e Etkisi", *Kutadgubilig: Felsefe Bilim Araştırmaları Dergisi*, Sayı 29, Mart 2016, s.318.
[49] a.g.m., s.318-319.

biyolojik, sosyolojik ve politik düzlem eksenine uyarlanmasını ifade eden bir düşünce yapısı olarak tanımlayabiliriz.[50] Sosyal Darwinizm'e göre toplumdaki rekabet ve varoluş mücadelesi şu aşamalardan oluşur:

1. Rekabetin ve çatışmaların yoğun olarak yaşandığı, sosyal hiyerarşilerin hüküm sürdüğü bir toplum yapısı mevcuttur ve insanlar arasında mutlak bir eşitlikten bahsedilemez. Bu sosyal hiyerarşide ayrıcalıklı-yetenekli olanların baskın olduğu bir doğal seçilim süreci yaşanmaktadır.
2. Rekabet ve yaşam mücadelesinde yalnızca yetenekli ve en güçlü olanlar ayakta kalır.
3. Toplumsal ayıklanma süreci güçsüz olanları toplumdan soyutlar.
4. Güçlü olanlar zayıflar üzerinde baskın ve egemen olurlar.
5. Varlığını devam ettirme mücadelesi totalde toplumun gelişmesine ve ileriye gitmesine hizmet eder.
6. Mücadele ve rekabet sürecinde ayakta kalanlar en güçlüler olmakta ve bunlar en iyi özellikleri bünyelerinde toplamaktadırlar: güçlü, etken, bencil, rekabetçi, zengin, yaratıcı, zeki ve saldırgandırlar.
7. Mücadeleden yenik çıkanlar ise olumsuz özelliklere sahiptirler: güçsüz, edilgen, zayıf ve korkaktırlar.[51]

Sosyal Darwinist düşüncenin Almanya'ya olan etkisini inceleyen Hans-Günther Zmarzlik ise Sosyal Darwinizm'e yönelik şöyle bir tanımlama yapar:

> Sosyal Darwinizm incelendiğinde, insan türünün iyiliği için bireyin kurban edilmesine yatkınlığı da içeren ahlak ölçütlerinde bir düşüş, insani eşitlik kavramının değersizleşip yerini 'doğal' bir eşitsizliğin alması ve biyolojik ihtiyaçların ahlaki değerlere tahakküm kurması olgularıyla karşılaşılır.[52]

[50] Richard Weikart, *Darwin'den Hitler'e Evrimsel Ahlak, Irk Arıtımı ve Almanya'da Irkçılık*, 1. Baskı, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, 2024, s.12.
[51] Serhan Yücel ve M. Murat Taşar, a.g.m., s.319.
[52] a.g.e., s.12.

Sosyal Darwinist düşünceyi belki de en yalın ve açık sözlülükle özetini ifade eden ise kişi Alman tıp profesörü Robby Kossmann olabilir satırlarında bulabiliriz. 1880 tarihinde yazmış olduğu "Darwinci Dünya Görüşünde Bir Bireyin Hayatının Önemi" başlıklı yazısında şu satırları kaleme almaktaydı:

> Darwinci dünya görüşü, günümüzde insanların hissettiği insan hayatı değerine, insanlığın ilerleyişini tamamen engelleyen bir abartı olarak bakmak zorundadır. Devletler de aynen diğer hayvan topluluklarındaki bireyler gibi mükemmele ulaşmayı hedeflemeli ve eğer mümkünse bunu *alçak özelliklere sahip bireyleri yok edip* üstün özelliklere sahip olanların soylarını devam ettirmesine yer açarak yapmalıdır… Devletin amacı ancak *daha az mükemmel insanların yaşamlarını feda etme pahasına* daha mükemmel hayatları muhafaza etmek olmalıdır.[53]

Sosyal Darwinizm düşüncesi 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başlarında Avrupa düşünce dünyasında büyük bir yayılma göstermiştir. Özellikle 19. yüzyıl dünya tarihini derinden etkileyecek gelişmelerin yaşandığı bir dönem olarak önem kazanmıştır. Öyle ki bu yüzyılda Sanayi Devrimi ile ortaya çıkan endüstrileşme süreci toplumsal hayatı tüm açılardan etkileyerek dönüştürmüştür. Her alanda rekabet artmış ve tam da bu aşamada Sosyal Darwinizm düşüncesi, Darwin'in Evrim teorisinin popülerlik kazanmasıyla beraber yeniden yorumlanarak gündeme gelmiş ve etkili olmuştur.[54] Bu etkiyi artıran bir diğer önemli nokta ise 19. yüzyılın son çeyreğinde Avrupa kıtasında sağlanan durağan barış ortamının bir sonucu olarak, Avrupalı devletlerin Avrupa coğrafyası dışında nüfuz ve hammadde kaynaklarını elde edebilmek için giriştiği savaşlar olmuştur. Söz konusu yayılmacı ve emperyalist savaşların büyük oranda meşrulaştırılmasını sağlayan ana etken ise Sosyal Darwinist düşünce olmuştur. Emperyalizm ve yayılmacılığın devri olan 19. yüzyılda zayıf devletlerden toprak kazanma çabaları, Sosyal Darwinizm düşüncesinde geçen doğal seçilim sürecinin adeta bir yansıması ve sonucu olarak değerlendirilmiştir. En güçlü olanın hayatta kalacağı anlayışından hareketle, güçlü olmayan, egemenliğini devam ettirme becerisinden yoksun zayıf devletler bu doğal seçilim süreciyle yok olmaya mahkûm olarak görülmüş; güçlü devletlerin onların topraklarını ele geçirmesi ise doğa kurallarının yadsınamaz sürecinin bir sonucu olarak yorumlanmıştır.[55]

[53] Richard Weikart, a.g.e., s.9-10.
[54] Sena Şahin, a.g.e., s.13.
[55] Serhan Yücel ve M. Murat Taşar, a.g.m., s.321.

2.1. Charles Darwin ve Evrim Teorisi

Tam adıyla Charles Robert Darwin, 1809 yılında İngiltere'de dünyaya geldi. Büyük babası Erasmus Darwin çok farklı alanlarda bilgi birikimine sahip hekim, şair ve filozoftu. Darwin, sekiz yaşında annesini kaybettikten sonra ablası tarafından büyütüldü ve 1818 tarihinde Edinburgh Üniversitesi'nde tıp eğitimi görmeye başladı. Tıp eğitimine karşı ilgisi zayıf ancak doğa ve canlılara karşı ilgisi bir o kadar kuvvetliydi. Bunun üzerine 1827 yılında Edinburgh Üniversitesi'nden ayrıldı ve Cambridge'deki İngiltere Kilisesi'nde görev almaya başladı. Darwin burada botanik profesörü olan John Stevens Henslow'la tanıştı ve onun etkisiyle doğa tarihiyle ilgilenmeye başladı. 1831 yılında ise HMS Beagle isimli bir araştırma gemisiyle beş yıl sürecek bir geziye çıktı. Darwin bu gezi esnasında uğradığı her yerde yoğun bir inceleme ve araştırma faaliyetinde bulundu. Bu gezi esnasında çok farklı insan toplulukları ve ilkel kabileleri görme ve tanıma imkânı elde etti. Gezi 1836'da tamamlandı ve ardından bu gezi esnasında edindiği inceleme ve araştırmalarını *On the Origin of Species (Türlerin Kökeni)* adlı eserinde yayınladı. Ardından 1871 yılında *The Descent of Man and Selection in Relation to Sex (İnsanın Türeyişi)* adlı ikinci çığır açıcı eserini yazdı. 1882 tarihinde ise kalp krizi sonucu hayata veda etti.[56]

Temelde Darwin'in biyolojik evrim teorisinin özü, bir türün davranışsal özelliklerinin önemli bir kısmının, hayatta kalmasına ve neslini devam ettirmesine olanak sağladığı müddetçe evrim geçirdiği üzerinedir. Hayatta kalma ve neslini devam ettirme mücadelesinde avantajlı özellikleri destekleyen genlere sahip olanlar, bu genlerini gelecek nesillere aktarma şansına da erişirler. Aynı zamanda bu durum "uyum sağlama" olarak adlandırılan süreci de etkilemeli ve geliştirmelidir -bir türün üyesi, diğerlerinden daha iyi mücadele etme ve üreme yeteneğine sahipse uygunluk kriterini sağlamış sayılır. En uygun olanın hayatta kalması, mücadele etme ve üreme konusunda daha avantajlı özelliklere sahip olanların bunu başaracağı anlamına gelir. Bu özelliklere sahip olanlar, daha az uygun olanlara göre bir sonraki nesilde daha fazla görünür olacaktır. Son olarak uygunlukta -veya uyum sağlamada- kalıtsal bir varyasyon vardır. Bu özellik ebeveynlerden yavrulara geçmektedir. Örneğin zebraların

[56] Atila Doğan, *Osmanlı Aydınları ve Sosyal Darwinizm*, 3. Baskı, Küre Yayınları, İstanbul, 2023, s.41.

hızlı koşma yeteneği buna bir örnektir; ortalama olarak hızlı zebraların yavruları da hızlı olmaya yatkındır.[57]

Darwin'in Evrim teorisi, 19. yüzyılın ikinci yarısında Avrupa bilim ve düşünce dünyasında ciddi tartışmalara neden olmuştur. Darwin'in teorisinin bu tartışmalara yol açmasının en bariz nedeni, canlılar arasında gerçekleşen biyolojik evrimi doğal seçilim denilen kavram üzerine inşa ederek açıklama getirmesi nedeniyle olmuştur. Darwin'e göre doğada canlıların çoğalma düzeyi gıda artışından daha hızlı artmaktadır. Bu sebeple de canlılar bu kısıtlı gıda kaynaklarına erişebilmek için sürekli olarak birbirleriyle mücadele ve rekabet halinde olmaktadırlar. Darwin'e göre bu durum canlılar arasında yaşam mücadelesine yol açmakta ve bu mücadelenin sonucu olarak da doğal seçilim sürecinin ortaya çıktığını savunmaktadır. Bu yaşam mücadelesi süreci hem farklı canlı türleri arasında hem de aynı canlı türü içerisindeki bireyler arasında şiddetli şekilde yaşanmaktadır. Bu mücadeleyi kazananlar varlıklarını ve nesillerini devam ettirirken, mücadeleyi kaybedenler yaşam sahnesinden silinmektedirler. Yaşam mücadelesinde hayatta kalanlar ise güçlü türler veya türün içerisindeki güçlü bireyler oldukları için mücadele esnasında geliştirdikleri yeni özellikler kalıtım yoluyla gelecek nesillere aktarılmakta ve böylelikle de her yeni nesil bir öncekinden daha güçlü şekilde ortaya çıkmaktadır. Bu düşüncenin etkisiyle toplumları geliştiren etkenin ahlak veya yardımlaşma değil, doğal seçilim süreci olduğu, gelişmiş topluma giden yolun en önemli göstergesinin ise uzlaşma değil çatışma ve rekabet üzerinden ilerlediği algısı gelişmeye başlamıştır.[58]

2.2. Evrim Teorisi ve Sosyal Darwinizm'in Temeli: Doğal Seçilim

Charles Darwin, evrim sürecini kendisinden önceki düşünürlerden farklı bir şekilde ele alarak onu "doğal ayıklanma veya doğal seçilim" kavramıyla açıklamıştır. Malthus ve Spencer gibi Darwin'de canlıların her zaman besin kaynaklarına kıyasla daha hızlı üretiğine inanmaktadır. Darwin, biyolojiyi merkeze alarak doğadaki canlıların tek amacının yaşamak için mücadele etmek olduğunu öne sürer. Yaşamak

[57] Bradley A. Thayer, *Darwin and International Relations: On the Evolutionary Origins of War and Ethnic Conflict*, 1. Baskı, The University Press of Kentucky, Kentucky, 2004, s.29.
[58] Ragıp Ergün, *Tek Parti Döneminde Sosyal Darwinizm (1860-1945)*, (Yüksek Lisans Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon, 2022, s.48.

için var olan canlı, diğer canlılarla yaşam mücadelesi içindedir ve en güçlü olan hayatına devam ederek yaşama amacını gerçekleştirecektir. Bu mücadele doğal ayıklanma olarak ifade edilir. Bu nedenle kıt kaynaklara erişebilmek için canlılar birbirleriyle sürekli rekabet ve mücadele etmek zorundadır. Bu mücadele soyun kendi bireyleri arasında daha şiddetli şekilde yaşanmakta ancak diğer soylara karşı da devam etmektedir. Mücadeleyi kazanan bireyler yaşamaya devam ederken, kaybedenler yaşam sahnesinden çekilirler. Hayatta kalan bireyler, soyun en güçlüleri olmakta ve mücadeleyi kazanabilmek için yeni özellikler de geliştirebilmektedir. Bu özellikler kalıtım yoluyla gelecek nesillere de aktarılmaktadır. [59]

Darwin, eserinde evrim süreciyle ilgili olarak "doğal seçilim" diye bir kavramdan bahseder. Spencer 1851 yılında -Darwin'in eserinden yıllar önce- toplumsal yaşamda evrim düşüncesini ifade ederek, bizim Sosyal Darwinizm olarak adlandırdığımız düşünce algısının ortaya çıkmasını sağlayan temeli atmıştır. Ancak bu düşüncenin Sosyal Darwinizm diye adlandırılması, 1879 yılında Popular Science Monthly dergisinde Oscar Schmidt tarafından yazılan bir makalede kullanılmasıyla gerçekleşmiştir.[60]

Darwin'e göre doğal seçilim dediğimiz süreç evrimin temelini oluşturmaktadır. Malthus ve Spencer'ın görüşlerinden etkilenen Darwin, beslenme ve nüfus artışının insan toplulukları arasında rekabete neden olduğunu ileri sürmüştür. Bu rekabete dayanabilenler ve hayatta kalanlar ise en güçlüler olmakta ve rekabet esnasında yeni fiziksel ve zihinsel beceriler kazanmaktadırlar. Bu kazandıkları becerileri ise kalıtım yoluyla gelecek nesillere aktarırlar.[61]

[59] Atila Doğan, a.g.e., s.42.
[60] a.g.e. s.12.
[61] a.g.e. s.10.

2. SOSYAL DARWİNİZM ÜZERİNE KRİTİK

Sosyal Darwinizm, Charles Darwin tarafından ortaya atılan biyolojik evrim teorisine dayanır ve bu teorinin toplumsal ilişkilere uyarlanması olarak da ifade edilebilir. Ancak Sosyal Darwinizm bundan çok daha karmaşık bir yapı arz eder. Bunun nedeni ise insan ilişkilerini güçlü-zayıf gibi zıt kavramlar üzerinden açıklayarak toplumsal düzeni ve uyumu oluşturan temelleri zayıflatmasından kaynaklanır.

Sosyal Darwinizm, toplumu iki farklı kategoriye ayırır. Bir tarafta "çürük ve aşağılık" diye tanımlanan insanlar bulunurken, diğer tarafta ise "sağlam ve yüksek" diye tanımlanan insanlar bulunur. Sosyal Darwinizm'e göre ilk gruptakiler "sağlıksız" olarak değerlendirilir ve toplumun bu kişilerden arındırılması gerektiği savunulur. Bunu da doğada var olan hayatta kalma mücadelesinde zayıfların elenmesi -doğal seçilim- olarak meşrulaştırarak toplumsal uyumu zedeler. Öyle ki Sosyal Darwinizm'i savunanlar evlilik kurumunda değişiklikler yapılmasını isteyerek aşağılık, değersiz, zayıf bireyler olarak tanımlanan kişilerin neslini devam ettirmesinin önüne geçilmesini istemiş, bunun da toplumsal ilerlemeye fayda ve katkı da bulunacağını savunmuştur. İnsan ilişkilerindeki moral ve etik değerleri dışlayıp, yok sayan bu düşünce merhamet, acıma ve şefkat gibi insani duyguları da eleştiriyordu. Zira bunları dini ve duygusal kurallar bütünü olarak görerek topluma yarardan çok zarar verdiğini dile getiriyordu. Çünkü bu duygular toplumsal yardımlaşmayı ve dayanışmayı sağlayan değerler olup, bireyler arasındaki ilişkileri de güçlendiren unsurlardandı. Oysa ki Sosyal Darwinizm'e göre toplumu ileriye götüren unsur bu değerler değil, bireyler arasındaki mücadele ve bu mücadele sonucunda güçlülerin egemen olması ve zayıfların ortadan kaldırılması süreciydi.[62]

Darwin'in biyolojik evrim teorisinde geçen, üreme ve kaynaklar arasındaki dengesizlik fikrinin sonucu olarak ortaya çıkan hayatta kalma mücadelesi, Sosyal Darwinizm'in temelini oluşturur. Ancak buradaki tehlikeli nokta, bu sürecin 19.yy. da uluslar ve soylar arasındaki rekabete uyarlanması ve vurgu yapması olmuştur. Darwin,

[62] Richard Weikart, a.g.e., s.229.

bu mücadeleyi bireysel olarak değerlendirmiş lakin sonraki yıllarda onun teorisi uluslar ve devletler arasındaki rekabete uyarlanarak Sosyal Darwinizm dediğimiz düşüncenin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu haliyle de tehlikeli, savaşmayı meşrulaştıran ve insan hayatına verilen değerin de azalmasına yol açan bir algının gelişmesine yol açmıştır.[63] Bu algıya göre güçlenmek ve güçlü olmak en nihai amaç olarak tasavvur edilmekteydi.

20.yy. başlarında Almanya'da Sosyal Darwinizm üzerine yazılar yazan bir düşünür bu tehlikeli durumu ve gücün bir amaç olması gerektiğini açıkça şu sözlerle ifade etmekteydi:

> İnsanların kardeş olması güzeldir ancak hayatta kalma mücadelesi çok daha güzeldir. Atinalılar, Spartalılar olmasaydı, asla o seviyeye ulaşamazlardı. Milletlerarası kıskançlıklar ve farklılıklar, hatta en vahşet dolu savaşlar, tarih boyunca ilerlemenin ve zihinsel özgürlüğün gerçek sebepleri olmuşlardır. İnsan, melekler gibi kanatlarla doğmadıkça tabiatın nihai hükmüne tabidir ve sürekli olarak hayatta kalmak ve var olmak için mücadele etmeye mahkumdur. Ne Lahey Sözleşmeleri ne Uluslararası Mahkemeler ne uluslararası antlaşmalar ne barış yanlısı kurumlar ne de uluslararası herhangi bir uzlaşma, savaş gerçeğini ortadan kaldırmaya güç yetirebilecektir… doğanın kanunları ırkların arasındaki engelleri daima ayakta tutacaktır… Ülkeler gelip geçecek ancak ırksal ve ulusal düşmanlıklar baki kalacaktır.[64]

Sosyal Darwinizm'in belki de en büyük etkisi Nasyonal Sosyalist düşüncenin gelişmesini yönelik olmuştur. Öyle ki bu ideolojinin Sosyal Darwinizm'in savunduğu temel önermelere dayanması, 2. Dünya Savaşı sonrası Sosyal Darwinizm'e yönelik olumsuz yargının oluşmasına zemin hazırlamıştır. Bu etkiye dair kanıtlardan birisi, Hitler'in 1923 yılında söylediği şu sözlerde açık şekilde görülmektedir:

[63] Richard Weikart, a.g.e., s.296.
[64] Richard Weikart, a.g.e., s.314-315.

> Tarihte kararı veren unsur halkların sahip oldukları güçlerdir; belli olmuştur ki Tanrı'nın ve dünyanın gözünde güçlü olan kişi, kendi iradesini dayatma hakkına da sahiptir. Tarihe bakan kimse, arkasında eğer güçlü bir kudret yoksa, hakkın kendi başına kavram olarak hiçbir şey ifade etmediğini görecektir. Ortada kendi hakkını dayatabilecek bir kudret yoksa, hak kendi başına hiçbir işleve sahip değildir. Güçlü daima galip gelmiştir… Doğa da güçlünün ve zayıfın sürekli bir mücadelesiyle ve sürekli olarak güçlünün zayıfı ezmesiyle doludur.[65]

Hitler'in söylemiş olduğu bu cümleler onun zihin dünyasını en yalın şekilde yansıtmaktadır. Sosyal Darwinist düşüncenin en başat ilkesi olan "güçlünün hayatta kalması ve zayıfı yok etmesi" önermesi açık şekilde Hitler'in ve Nasyonal Sosyalist ideolojinin temelini oluşturmuştur. Böylelikle de insan hayatına yönelik çarpık ve tehlikeli bir anlayışın gelişmesine yol açmış, sonuç olarak da Nazi ideolojisine göre güçsüz ve zararlı olarak görülen insan toplulukları sistematik olarak yok edilmiştir. Bu anlayışı Hitler'in *Kavgam* eserinde yazdığı şu satırlarda açık ve yalın bir şekilde görebiliriz:

> …kültürün ve kültür üreten ırkların korunması demir gibi sağlam olan zorunluluk yasasına ve en iyi ile de en güçlünün zafer hakkına bağlıdır… Kim yaşamak istiyorsa mücadele edecektir; ve her kim bu ebedi mücadele dünyasından kaçmak istiyorsa yaşamaya hakkı yok demektir. Acımasız da görünse – tek gerçek budur![66]

Bütün bunların toplamında Sosyal Darwinizm'in insan ilişkilerine yönelik tehlikeli bir bakış açısı getirdiği, uzlaşma ve yardımlaşmaya göre değil de güç ve rekabete yönelik bir toplum inşası savunduğu ifade edilebilir. Bu durum sömürgecilik ve yayılmacılık fikirlerini beslediği kadar devleti oluşturan ulusunda kategorilere ayrılarak aynı ulus içinde dahi güçlü-güçsüz diye ayrıma gidilmesine olanak sağlamıştır. Bu haliyle de tehlikeli bir düşünce sistematiği olarak belirmiştir.

[65] Richard Weikart, a.g.e., s.333.
[66] Richard Weikart, a.g.e., s.336.

3. REALİZM ve SOSYAL DARWİNİZM KARŞILAŞTIRMASI

Realist yaklaşım ve Sosyal Darwinizm düşüncesini ana hatlarıyla açıkladıktan sonra bu bölümde Realizm ve Sosyal Darwinizm teorilerinin içeriğini oluşturan temel kavramların karşılıklı olarak birbirleriyle benzerlikleri ifade edilmeye çalışılacaktır.

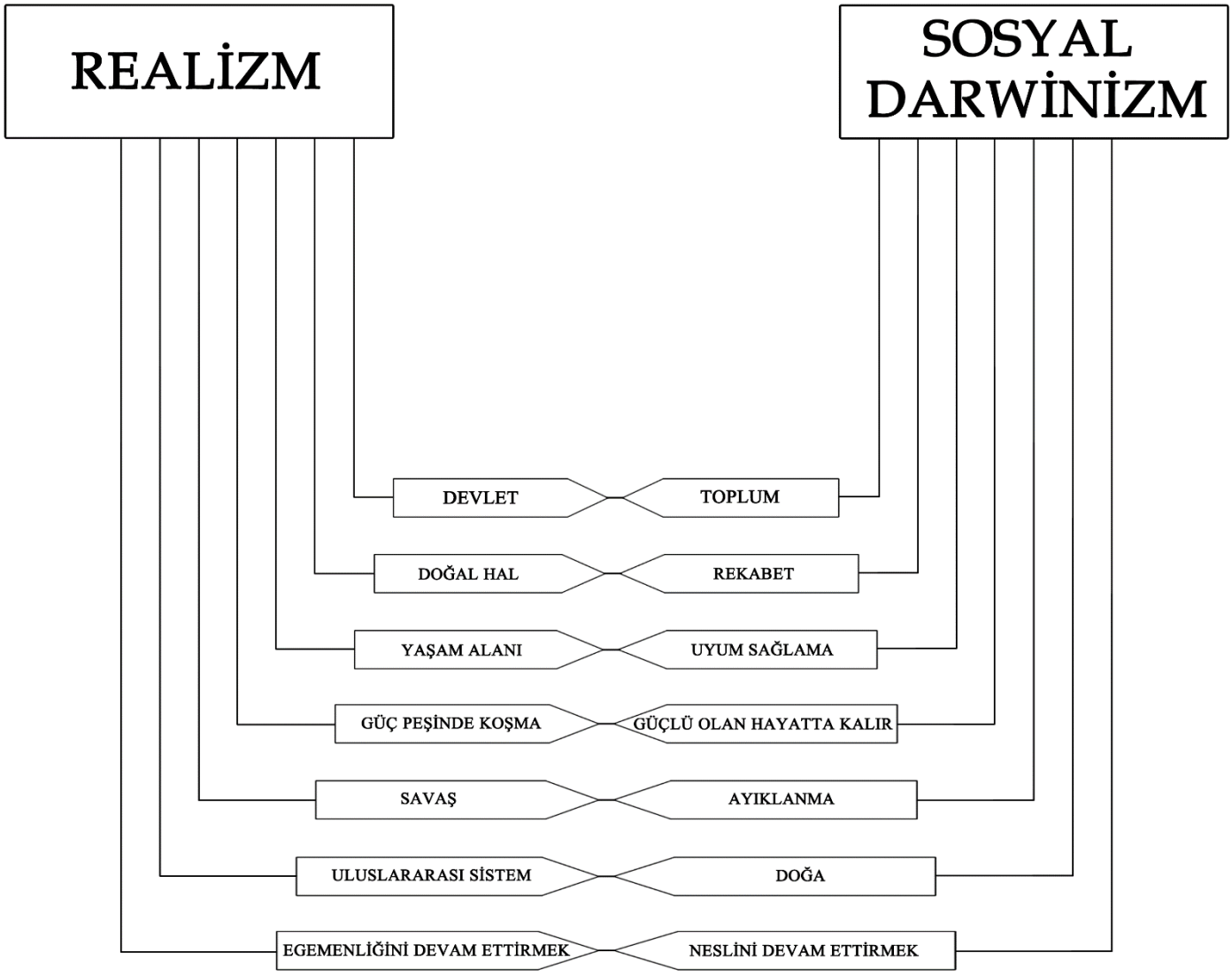

Şekil 1: Realizm ve Sosyal Darwinizm Kavram Karşılaştırması

2.1. Devlet ve Toplum Kavramı Üzerinden Karşılaştırma

Realist yaklaşıma göre, devletler uluslararası ilişkileri şekillendiren temel aktörlerdir. Realist yaklaşım, üniter, egemen, rasyonel ve bağımsız olma lüksüne sahip siyasal varlık olarak tanımladığı devletleri, uluslararası politikayı şekillendiren yegâne aktör olarak konumlandırır. Realist ekol, devleti vücuda getiren bürokrasi, liderler ve kamuoyu gibi yapıları parça parça değerlendirmez; çünkü devleti oluşturan bu yapılar arasında çeşitli zamanlarda ortak bir görüş birliği bulunmasa da sonuçta diğer devletlerle ilişkiler söz konusu olduğu zaman bu görüş ayrılıkları çözülerek tek bir politika ve amaçla hareket edildiğine vurgu yapılır. Bu amaç ise devletin çıkarı ve bu çıkarına ulaşabilmesidir. Buradan hareketle Realist yaklaşıma göre devlet rasyonel bir yapılanmadır ve bu nedenle belli amaçlar ve çıkarlar doğrultusunda hareket eder. Belirlemiş olduğu bu amaçlara ulaşmak için de kendi etki kapasitesini dikkate alarak uygun araçlar belirler ve bu araçlarla belirlediği amaçlara ulaşmaya çalışır.[67]

Realist yaklaşım, uluslararası ilişkiler disiplininde devleti, diğer siyasi yapılanma ve olguların üzerine çıkartarak en yüksek noktaya konumlandır; böylelikle uluslararası politikayı yalnızca devletler arası ilişkiler üzerinden açıklamayı benimser. Sosyal Darwinizm yaklaşımı da benzer bir hareket noktası oluşturarak toplumsal ilişkileri sadece tek bir olguya sabitler; güçlü ve zayıf toplumlar arasında gerçekleşen mücadele de güçlü olan toplumun hayatta kalacağı ve toplumsal ilerlemeyi de güçlü olanın devam ettireceği ilkesi.

Realist düşünce için önemli olan ve odaklanılması gereken tek yapı devlettir. Sosyal Darwinizm düşüncesi için ise önemli olan ve değer atfedilen tek varlık güçlü ve baskın olan toplum veya millettir. Realist düşünceye göre uluslararası politikaya yön veren en önemli yapı yalnızca devlettir. Sosyal Darwinizm'e göre ise toplumlar arasında gerçekleşen mücadeleyi yalnızca güçlü olan toplum kazanarak ilerlemeye yön verir. Böylelikle şu sonucu çıkartabiliriz ki, her iki düşünce yaklaşımında da birey değil grup veya örgütlü yapı ön plandadır ve her şeye bu yapılar yön vererek şekillendirir.

[67] Tayyar Arı, a.g.e., s.140.

Örneğin Thomas Hobbes devleti kutsal bir konuma çıkararak onu Leviathan'a benzetmiş ve en büyük erdemin ise devletin emrettiği şeyi yapmak olduğunu, en büyük erdemsizliğin ise devletin yapma dediğini yapmamak olduğunu ifade etmiştir. Hobbes'un teorisi insan doğasının değişmezliği, rekabet ve doğuştan gelen insan eğilimleri gibi Sosyal Darwinizm'de geçen varsayımlara dayanmaktadır. Bu nedenle bazı düşünürlere göre Sosyal Darwinizm'in kökenleri Thomas Hobbes tarafından atılmıştır.[68]

2.2. Doğal Hal ve Rekabet Kavramı Üzerinden Karşılaştırma

17. yüzyılda yaşamış olan Thomas Hobbes "**Leviathan**" eserinde şöyle yazıyordu; *"İnsanlar hepsini birden korku altında tutacak genel bir güç olmadan yaşadıkları vakit, savaş denen o durumun içindedirler; ve bu savaş herkesin herkese karşı savaşıdır."*[69] Thomas Hobbes, **Leviathan** eserinde müthiş bir tespitte bulunmuştu; insanlar, devlet egemenliğinin bulunmadığı durumda yaşadıkları vakit bir anarşi ve kaosun içinde birbirleriyle mücadele etmekteydiler. Thomas Hobbes bu durumu "*doğal hal*" (*state of nature*) olarak tanımlamıştır. Doğal hal durumunda tüm insanların yaşamı tehlike altındadır ve kimse kimseye güvenmez. İnsanlar, sürekli olarak birbirlerinden korkmaktadır. Bu korku ortamından kurtulmanın tek yolu ise egemen devletlerin oluşturulması ve korunmasından başka bir şey değildir. Böylelikle insanlar birbirlerine karşı duydukları korkuyu ortak bir güvenlik yapısı, yani devleti kurarak aşarlar. Bunu da mantık gereği değil, korkuları nedeniyle yaparlar ve sonuç olarak kendilerini birbirlerinden ve dış tehlikelerden koruyup kollayacak mutlak olan devleti -yani Leviathan'ı- yaratırlar. Böylece devletin koruması altında yaşamlarını ve refahlarını geliştirme avantajına ulaşırlar. Ancak bu durum bir başka sorunu da beraberinde getirir; bireyler arasındaki tehlikeli doğal halin ortadan kaldırılması için kurulan devlet, bireyler arasındaki doğal hal durumuna son verirken, aynı zamanda diğer devletler arasında benzer bir doğal halin ortaya çıkmasına neden olur. Egemen olan devletler deyim yerindeyse kendilerini adeta bir gladyatör arenasında birbirleriyle mücadele ederken bulurlar.[70]

---

[68] Ragıp Ergün, a.g.e., s.28.
[69] Thomas Hobbes, *Leviathan*, 1. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1993, s. 94.
[70] Mustafa Aydın, a.g.e., s.45.

Realist düşünürlerin hemfikir olduğu nokta şudur: Her biri başka bir egemen siyasi otoriteye tabi olmayı kabul etmeyen bağımsız devletlerin, imparatorlukların veya prensliklerin varlığı bile rekabeti ve mücadeleyi teşvik eden bir dinamik yaratmaktadır. Bu dinamik sonucunda, 17. yüzyıl düşünürü Thomas Hobbes'un ifadesiyle "hiç ortak güç olmayan" bir uluslararası anarşi ortamı vücuda gelir. İster şehir-devleti, ister imparatorluk olsun bu egemen siyasi aktörler arasında barışı sağlayacak hiçbir merkezi, küresel güç yoktur. Bu durum modern ulus-devlet veya prenslikler için dahi geçerlidir. Bu nedenle siyasi liderlerin temel amacı ve kaygıları, yönettikleri devletlerin egemenliklerini ve ulusal güvenliklerini koruma gerekliliği üzerinden şekillenir.[71]

Devletler nasıl ki doğal hal durumunda sürekli rekabet içerisinde hareket etmektedirler aynı şekilde Sosyal Darwinist düşüncede de benzer süreç toplumlar üzerinden işlenir. Devletler birbirlerine güvenmemekte ve bu durumda rekabeti kaçınılmaz kılmaktadır. Çünkü her biri farklı egemen aktörler konumundadır. Sosyal Darwinizm düşüncesinde bu sürece denk bir kavram ortaya atar; rekabet. Nasıl ki devletler doğal hal durumunda muz toplumlarda aynı şekilde rekabet halindedir. Çünkü her biri tıpkı bir organizma gibi değerlendirilir. Bu sebeple uluslararası siyasette doğal halin neden olduğu gibi doğada da üst otoritenin olmaması rekabetin olmasına yol açar.

2.3. Yaşam Alanı ve Uyum Sağlama Kavramı Üzerinden Karşılaştırma

Yaşam alanı kavramı devletin coğrafyası ile ilgilidir. Coğrafya, dış siyasetteki en temel unsurdur. Zira tüm devletlerarası ilişkiler esas olarak coğrafya üzerinde gerçekleşmektedir. Bir devletin bulunduğu coğrafi konumu o devletin dış siyasetine kısıtlamalar getirirken yeni fırsatlar da sağlamaktadır. Coğrafyanın uluslararası siyasete etkisi ilk olarak belli başlı ulusların birer devlet şeklinde örgütlenmelerinden ileri gelmektedir. Her devlet belli bir toprak parçasında varlığını ve egemenliğini sürdürür. Her devletin ilk amacı sahip olduğu toprakları korumaktır. Toprak aynı

[71] Paul R. Viotti-Mark V. Kauppi, *Uluslararası İlişkiler ve Dünya Siyaseti*, 5. Baskı, Nobel Akademik Yayıncılık, 2014, s.32.

zamanda devletlerarası anlaşmazlıkların da başat unsurudur. Devletler arasındaki sınırlar, toprak talepleri aracılığıyla tarih boyunca anlaşmazlık yaratan ana etken olmuştur.[72]

Coğrafyanın uluslararası siyasete bir diğer etkisi ise devletlerarasında gerçekleşen tüm askeri hareketlerin faaliyet alanını oluşturmasından ileri gelmektedir. Her askeri hareket çapı ne olursa olsun herhangi bir devletin çıkarı için yeryüzünün belli bir bölgesini ele geçirmeyi, elde edilen bu parçayı korumayı veya kontrol etmesini amaçlar. Uluslararası siyasette yaşanan anlaşmazlıkların barışçıl yollarla çözülememesi askeri girişimlerle çözüm aranmasına yol açar.[73] Özetle uluslararası siyasette gerçekleşen her şey çıkar ilişkisine dayanmaktadır. Savaş ve barış dahil olmak üzere uluslararası politikada gerçekleşen açık ve gizli tüm mücadeleler, çıkarları korumak, doğal kaynaklara sahip olmak ve dünya refah ve nimetlerinin paylaşımından en fazla payı almak ve uluslararası siyasette üstün duruma gelmek için sürdürülmektedir.[74]

Sosyal Darwinizm düşüncesini yaşam alanı kavramı üzerinden devletlerarası ilişkilere uyarlayan ilk kişi ünlü Alman jeopolitikçi Friedrich Ratzel'dir. Ratzel'in, "Organik Devlet" kavramı adeta Sosyal Darwinizm'in devlet düşüncesine yansıması gibidir. Öyle ki Ratzel, 1897 yılında yazdığı "Politische Geographie" adlı eserinde devleti, tıpkı bir insanmış gibi ele alarak biyolojik benzetmeler kullanmıştır. Bu eserinde Ratzel, Darwin'in "Türlerin Kökeni" kitabında ortaya attığı "doğal seleksiyon" ve "yaşamak için savaşmak" ilkelerini devletlere uyarlayarak, devletin egemenliğini devam ettirebilmesi için uluslararası siyasette devamlı bir güç mücadelesi içinde bulunduğunu ifade etmiştir. Devlet ya bu mücadeleyi başarıyla sürdürecek ya da bu mücadelede başarısız olarak uluslararası siyasetten silinecektir.[75] Buradan yola çıkarak Ratzel, devlet adamlarının yegâne amacının, devletin yaşam

[72] Yılmaz Tezkan-M. Murat Başar, *Jeopolitik Dünya ve Türkiye*, 2. Baskı, Ülke Kitapları, İstanbul, 2013, s.14-15.
[73] Yılmaz Tezkan-M. Murat Başar, a.g.e., s.15.
[74] Doç. Dr. Öğ. Kd. Alb. Mehmet Kocaoğlu, a.g.e., s.3.
[75] Yılmaz Tezkan-M. Murat Başar, *Jeopolitik Dünya ve Türkiye*, 2. Baskı, Ülke Kitapları, İstanbul, 2013, s.28.

alanını -yani toprağını- ve sınırlarının ötesini savunmayı sağlayacak yapılar oluşturmak olduğunu belirtir.[76]

Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz ki bir devletin en temel amacı yaşam alanını yani egemenlik kurduğu toprağını korumaktır. Devletler ilk olarak bunu sağlamayı amaçlarlar. Güç mücadelesi her yerdedir. Buna uyum sağlayan ve amaç-araç dengesini kurabilen devletler bunu idare edebilirler. Sosyal Darwinizm düşüncesinde ise uyum sağlama kavramı toplumun güçlü olanlarının mücadele sürecinde kazandıkları özelliklerini korumak ve bir sonraki nesle aktarma yeteneği olarak ifade edilir. Devlet nasıl ki toprağını, yaşam alanını korumak zorundadır, toplumda Sosyal Darwinist düşünce üzerinden güçlü olanların kazandığı yetenekleri gelecek nesillere aktarmalarını korumak zorundadır. Zira bunu başaramazsa güçsüz düşerek zayıf düşer ve yaşam sahnesinden çekilir.

2.3. Uluslararası Sistem ve Doğa Kavramı Üzerinden Karşılaştırma

Realist yaklaşıma göre, devletlerin tek tek güvenliğini sağlayacak merkezi bir otoritenin bulunmaması yüzünden uluslararası sistem anarşik bir yapıya sahiptir. Realistler, bu anarşik sistem içinde her devletin kendi güvenliğini kendisinin sağlamak zorunda olduğunu belirterek, bu nedenle her devletin kendi çıkarı ve amacı doğrultusunda hareket edeceğini savunurlar. Realistlere göre, uluslararası sistemdeki anarşik durum ve istikrarsızlıkları devletler egemenliklerine ve varlıklarına tehdit olarak görerek çözüm olarak ittifak antlaşmaları imzalayabilirler. Ancak devletler bu antlaşmalara tam anlamıyla güven duymazlar ve kendi güvenliklerini sağlayabilmek ve bundan emin olmak için güçlerini maksimize etmeye çalışırlar. Güçlerini maksimum düzeye çıkarmak için hareket eden tüm devletler, dolaylı olarak birbirlerinin bu tür amaçlarına da engel olurlar. Böylelikle ortaya bir güç dengesi çıkar ve bu durum uluslararası sistemde denge ve istikrar sağlanmasına yol açar.[77]

Devletlerarası ilişkiler uluslararası sistemi oluşturmaktadır. Burada her devlet egemen bir aktör olarak kendi başına hareket etmektedir. Devletlerin üzerinde, onların eylemlerini sınırlayacak bir üst yapı da mevcut değildir. Bu yüzden her devlet kendi

[76] Yılmaz Tezkan-M. Murat Başar, a.g.e., s.58.
[77] Tayyar Arı, a.g.e., s.141.

güvenliğini kendisi sağlamak zorundadır. Devletler çeşitli zamanlarda başka devletlerle ittifaklar veya koalisyonlar kursalar da bunların hiçbiri uzun ömürlü veya kalıcı değildir. Her devlet tek başına olduğu için her biri kendi çıkarının peşinden gitmektedir. Benzer bir durum doğada da mevcuttur. Doğadaki her canlı kendi yaşamından ve yaşamını idame ettirmekten sorumludur. Devletler gibi diğer canlılarda kendi çıkarlarının peşinden koşmaktadırlar. Çünkü uluslararası sistemde egemenliğini devam ettirmek nasıl ki bir devlet için en önemli hedefse, doğadaki bir canlı içinde varlığını ve neslini devam ettirmek en önemli amaçtır. Bu sebeple Realist düşüncenin uluslararası sisteme dair bakış açısıyla, Sosyal Darwinist düşüncenin doğaya karşı bakış açısı birbirine oldukça benzemektedir. Her ikisinde de üst bir otorite yoktur ve her ikisinde de özneler kendi başlarına hareket etmekte ve kendi yaşamlarını kendileri sağlamaktadır ve her ikisinde de sürekli bir rekabet ve mücadele vardır.

2.4. Güç ve Güçlünün Hayatta Kalması Kavramı Üzerinden Karşılaştırma

Realist düşünceye göre güç, A ülkesinin, B ülkesine kendi istediğini yaptırabilmesi, yönlendirmesi, etkilemesi veya iradesini kabul ettirmesi yeteneği olarak ifade edilebilir. Güç kavramı içeriğine göre farklı şekillerde tanımlanabilir; ekonomik güç, kültürel güç, teknolojik güç ve askeri güç vb. şekillerde belirtilebilir.[78] Realist düşünce, güce yönelik böyle bir tanım getirdikten sonra devletlerarası ilişkileri güç üzerinden değerlendirmeyi esas alır. Güç üzerinde bu kadar durmasının en temel nedeni ise insan doğasına karşı olumsuz bakış açısında aranmalıdır. Uluslararası ilişkiler disiplininin temelini atan düşünürler için devlet gücü düşüncesi ancak insan doğasında ve insanın güç karşısındaki konumunun ve hareket tarzının tanımlanmasıyla anlaşılabilirdi.[79]

Realist düşünce, insan doğasının özünde bencil ve çıkarcı olduğunu, insanların da bu nedenle çıkarlarını elde etmek için rekabet ve çatışmadan çekinmeyeceklerini dile getirir. İnsan doğasının değişme ihtimali olmadığına göre bu davranışlarının değişmesini sağlamak da olanaksızdır. Ancak sorun yalnızca insan

[78] Michael G. Roskin-Nicholas O. Berry, *Uluslararası İlişkiler: Uİ'nin Yeni Dünyası*, 1. Baskı, Adres Yayınları, Ankara, 2014, s.27.
[79] Atila Eralp, a.g.e., s.55.

doğasından kaynaklı değildir; uluslararası ortamda merkezi bir otoritenin bulunmaması da bir o kadar etkilidir. Bu durum devletler arasında anarşi ve karşılıklı güvensizliğe neden olur; devletleri ihtiyatlı davranmaya ve öncelikle güvenliklerini sonrasında ise çıkarlarını gözetmeye iter. Bu şartlar altında uluslararası politika, güç için mücadele etmek (struggle for power) şeklinde kendisini gösterir. Buna yol açan neden uluslararası sistemin anarşik yapısının devletleri, diğer devletlerin etki ve nüfuzundan kaçınmak için güç elde etmeye zorlaması yüzündendir. Bunu sağlayacak olanda devletin askeri gücünün etki ve kapasitesi olacaktır. Askeri güç, devletin egemenliğini ve varlığını sağlayabilmesi için ihtiyaç duyduğu en temel etkendir.[80]

Devletlerin anarşik uluslararası sistemde varlıklarını devam ettirebilmeleri için güç peşinde koşmaları gerekmektedir. Bu durum benzer şekilde Sosyal Darwinizm düşüncesinde de karşımıza çıkar. Nasıl ki devletler varlıklarını devam ettirebilmek için güç peşinde koşmaya mecburdur aynı şekilde Sosyal Darwinizm düşüncesinde de insanlar kendi varlıklarını devam ettirebilmek için güçlü olmak zorundadır. Çünkü doğada bir savaş vardır ve bu savaştan ancak en güçlü olanlar yaşamını devam ettirebilirler. Özetlememiz gerekirse Sosyal Darwinizm düşüncesine göre insan toplulukları arasında çatışma ve hiyerarşi kaçınılmazdır. Bu nedenle insanlar arasında mutlak bir eşitlikten bahsetmek söz konusu olamaz. Bu eşitsiz çatışma ortamında -veya güç mücadelesinde- baskın olanlar her zaman kendilerinden daha zayıf olanların üzerinde egemenlik kurarak onları elimine ederler. Bu durum "doğal seçilim" dediğimiz olgunun ortaya çıkmasına neden olur.[81]

2.5. Savaş ve Ayıklanma Kavramı Üzerinden Karşılaştırma

Savaş, en yalın şekilde tanımlanacak olursa toplu ve örgütlü şiddettir. İnsanlık tarihinin her döneminde ve tüm coğrafyalarda var olmuştur. Dünya, savaşın olmadığı hiçbir zaman kesiti yaşamamıştır. Savaş, temel olarak taraf olan devletlerin birbirlerinin iradelerini kırmak ve kendi iradelerini karşıt devlete kabul ettirmek için kullandıkları örgütlü şiddet olarak ifade edilebilir. Taraflar bu amaca ulaşabilmek için kuvvet kullanma eylemi ve savaş dışı araçları bir arada kullanırlar. Bunlar arasında

[80] Mustafa Aydın, a.g.e., s. 38-39.
[81] a.g.e. s.1.

diplomasi, kuvvet kullanma tehdidi, ittifaklar, ambargo, siyasi ve iktisadi baskı, propaganda gibi araçlar örnek olarak gösterilebilir. Savaşın başarılı bir şekilde yürütülebilmesi ve nihayete erdirilebilmesi için ise hedeflerinin iyi tanımlanması gerekir. Bu sebeple savaş olgusu devletler arasında gerçekleştiği için daima siyasi bir amaca dayanmak zorundadır.[82] Buradan hareketle tarihteki ilk savaştan günümüzdeki son çatışmalara kadar savaşın en nihai amacının, savaşa taraf olanların içinde yaşadığımız dünyayı değiştirebilme isteklerinin olduğunu ifade edebiliriz.[83]

En tanınır realist düşünürlerden biri olan Samuel P. Huntington'a göre bağımsız devletlerin var olduğu bir uluslararası sistemde, devletlerin askeri güvenlik sorunu hiçbir zaman kesin çözüme ulaşamaz. Ulus devletler arasındaki rekabet süreklidir ve savaş hali bu rekabetin yalnızca askeri güvenlik meselesinin kriz halini alarak yoğunlaşması olarak değerlendirilir. Savaş kaçınılmaz bir gerçek olarak daima var olacaktır. Savaşın bilinir nedeni, çıkarları çatışan devletler yüzünden gerçekleşiyor gibi görünse de altında yatan en temel neden tüm insan çatışmalarının kaynağı olan insan doğasında saklıdır.[84]

Realist düşünceye göre, insan var oldukça savaş da daima var olacaktır ve bu nedenle savaş kabul görmesi gereken bir olgu olarak değerlendirilir. Realizme göre ütopik barış hayalleriyle savaş engellenemez. Savaşı yalnızca egemen devletler arasında oluşacak bir güç dengesi engelleyebilir. Realist yaklaşıma göre savaş, Clausewitz'in de belirttiği gibi, sadece siyasi bir amacı ve hedefi varsa meşru olarak kabul edilebilir. Savaş, devletin hedeflemiş olduğu çıkarlarına ulaşabilmesi ve mantıklı gerekçelere dayandırılması koşuluyla ancak kabul görebilir.

Sosyal Darwinizm düşüncesine göre de toplumda -veya toplumlar arasında- gerçekleşen bir mücadele vardır ve sadece en güçlü olanlar bu mücadeleden galip çıkarak varlığını devam ettirebilir. Bu mücadelede başarısız olan zayıflar ise ayıklanma denilen sürece uğrayarak yaşam mücadelesinden çekilirler. Bütün bu süreç Sosyal Darwinizm'e göre toplumun ilerlemesine ve gelişmesine hizmet eder. Bu düşünceye göre mücadeleyi kazanan güçlüler; saldırgan, bencil, rekabetçi, cesur,

[82] Mehmet Tanju Akad, *Modern Savaşın Temel Kavramları*, 1. Baskı, Kitap Yayınevi, İstanbul, 2011, s.9-10.
[83] Angus Konstam, *100 Büyük Savaş*, 1. Baskı, Kronik Kitap, İstanbul, 2024, s.5.
[84] Samuel P. Huntington, a.g.e., s.70-71.

tutkulu, zengin, akıllı ve etken olarak tanımlanırken zayıflar; savunmacı, güçsüz, diğerkâm, korkak, fakir, aptal ve edilgen olarak tanımlanır.[85]

Realist düşüncenin savaşa dair yaklaşımıyla, Sosyal Darwinizm'in ayıklanma kavramına bakışı birbirlerine çok benzemektedir. Nasıl ki realist düşüncede güç elde edemeyen zayıf bir devlet, kendisinden daha güçlü bir devletin karşısında egemenliğini devam ettiremez ise, aynı şekilde Sosyal Darwinizm düşüncesinde de zayıf olanlar kendilerinden daha güçlü olanlar tarafından yaşam sahnesinden çekilmeye zorlanırlar. Sosyal Darwinizm'e göre, güçlü olanın hayatta kalması için mücadele etmesi ve savaşması bundan kaçamayacağı bir gerekliliktir.

Uluslararası siyasette savaş olgusu daima var olacaktır. Çünkü her devletin çıkarları vardır ve her devlet kendi çıkarlarını korumak ve elde edebilmek için diğer devletlerle rekabet etmeye mecburdur. Bu çıkar çatışmasının en şiddetli hali sonucunda da en nihayet savaş ortaya çıkar. Güçlü olan devlet savaşı kazanır ve kendi iradesini karşıt devlete kabul ettirerek yeni bir siyasi gerçeklik yaratır. Böylelikle de zayıf olan devlet egemenliğini kaybederek uluslararası siyasetten silinir. Ayıklanma veya doğal seçilim dediğimiz olgu da bu sürecin tıpatıp aynısıdır. Birisinde devletler ana özneyi oluştururken diğerinde ise uluslar ana özneyi oluşturur. Taraflar kıt kaynaklara erişebilmek için mücadele ederler ve en güçlüler bu kaynaklara sahip olarak daha zayıf olanları yaşam sahnesinden çekilmeye mecbur bırakırlar. Savaş, zayıf devletleri uluslararası siyasetten sildiği gibi ayıklanma süreci de zayıf milletleri yaşamdan siler.

2.7. Egemenliğini ve Varlığını Devam Ettirme Kavramı Üzerinden Karşılaştırma

Realist yaklaşıma göre uluslararası ilişkilerin temelini ulusal güvenlik konuları oluşturmaktadır. Uluslararası siyasetteki siyasi ve askeri meseleleri en önemli etken unsuru olarak gören Realistler, devletlerin çıkarlarını maksimum kılmak için çaba gösterdiklerini dile getirirler. Realistler tarafından devletin varlığını ve egemenliğini devam ettirmesini doğrudan etkileyen milli güvenlik konuları yüksek politika (high politics) olarak değerlendirilirken, ticari, kültürel, ekonomik vb. konular

[85] Yılmaz Tezkan-M. Murat Başar, a.g.e., s.28.

ise alçak politika (low politics) olarak değer görür. Realistlere göre devletlerin çıkarlarına ulaşmaları ve egemenliklerini devam ettirmeleri için kullanacakları en temel unsur güçtür. Bu nedenle Realist yaklaşıma göre güç mücadelesi uluslararası siyasetin temelini oluşturur.[86] Realist düşünceye göre güç, devletin en önemli amacını gerçekleştirmek için gereklidir; bu amaç devletin egemenliğini devam ettirmesi ve çıkarlarını elde etmesidir. Özetle bir devletin en nihai amacı anarşik uluslararası sistemde diğer devletlere karşı kendi egemenliğini koruyabilmektir.

Realist yaklaşımın milli güvenlik konularına bu kadar önem atfetmesinin en kilit nedeni, devletin egemenliğine verdiği önemden kaynaklanmaktadır. Realist yaklaşım devleti yekpare bir yapı olarak görür. Öyle ki devletin en temel amacı, anarşinin hüküm sürdüğü uluslararası siyasette hayatta kalmak ve çıkarlarını korumaktır. Devletin böyle bir atmosferde hayatta kalabilmesinin tek yolu da güç elde etmesi ve gerektiğinde bunu diğer devletlere karşı kullanabilme iradesi göstermesinde yatmaktadır. Bu düşüncenin etkisiyle Realist yaklaşım devletin en nihai amacının varlığını ve egemenliğini devam ettirmek olduğu sonucuna ulaşır. Bunun devamını sağlayacak olan da milli güvenlik konuları olmaktadır. Benzer şekilde Sosyal Darwinist düşünce de aynı şeyi savunur. Doğadaki canlıların en önemli amacı neslini ve varlığını devam ettirmektir. Mücadele her yerdedir. Çünkü kaynaklar kıt, rakipler fazladır. Bu mücadeleden başarılı bir şekilde çıkacak olanlarda yalnızca güçlüler olacaktır. Nasıl ki bir devletin en nihai amacı egemenliğini devam ettirmekse, bir toplumun da en nihai amacı aynı şekilde kendi varlığını ve neslini devam ettirmektir.

[86] Tayyar Arı, a.g.e., s.141.

SONUÇ

Uluslararası İlişkiler disiplinini anlamaya ve açıklamaya yönelik fikirler sunan teorilerden birisi hiç şüphesiz Realizm yaklaşımıdır. Realist yaklaşım, uluslararası ilişkilere tek bir odak noktası üzerinden bakar ve bütün uluslararası siyasetin de bu odak noktası etrafında şekillendiğini savunur. Bu odak noktası, devletler arasında gerçekleşen güç rekabeti veya güç dengesidir.

Realist yaklaşımın, uluslararası siyasete yönelik güç rekabeti vurgusunda bulunması aslında tespit ettiği üç aşamadan oluşan basit ve yalın bir denkleme dayanır. Denklemin ilk aşaması, uluslararası ilişkilerde devletleri sınırlayacak üst bir otorite olmadığına vurgu yapılarak başlar. Hiçbir devlet, kendi egemenlik hakkını, kendi rızasıyla daha üst bir otoriteye terk ederek kendi bağımsızlığını ve egemenliğini sınırlamak istemez. Bu sebeple de uluslararası ilişkilerde barış yoluyla devletler üstü bir otorite kurulması zor, belki de imkansızdır. Çünkü her devlet kendi çıkarının peşinde gitmekte ve kendi çıkarını en üst düzeye ulaştırma gayreti içerisinde hareket etmektedir.

İkinci olarak, egemenlik ve bağımsızlık kavramlarından hareketle, uluslararası siyasetin yalnızca devletler arasında gerçekleşen bir süreç olduğunu belirtir. Böylelikle de devleti uluslararası ilişkileri şekillendiren en temel aktör ve etken olarak kabul eder.

En nihayetinde de tüm devletlerin egemenlik haklarını ve güvenliklerini yalnızca güç elde ederek koruyabileceklerini vurgular. Devletler, nitel ve nicel güç unsurlarının etki kapasitesini artırmaya çalışarak kendi güvenliklerini sağlamaya ve korumaya çalışırlar. Bütün devletlerin bu şekilde davranması, bir güç rekabetinin oluşmasını sağladığı kadar -dolaylı da olsa- aynı zamanda aralarında bir güç dengesinin ortaya çıkmasına da zemin hazırlar. Bütün bu sürecin toplamı olarak da Realist yaklaşıma göre barışı sağlayacak tek unsur, devletler arasında oluşacak olan bir güç dengesi sistemidir. Onun dışında kalan her şey geçici, soyut bir çözümden ibarettir. Güç rekabeti ve güç dengesi ise tartışmasız barışı sağlayacak ve devam ettirecek kalıcı, somut tek gerçektir.

Özetlemek gerekirse, Realist yaklaşıma göre uluslararası siyaset adeta bir gladyatör arenası gibidir. Devletleri sınırlayacak üst bir otoritenin bulunmaması bu duruma yol açmaktadır. Bu sebeple de her devlet kendi güvenliğini ve egemenliğini yine kendisi sağlamak ve devam ettirmek zorundadır. Eğer bunu başaramazsa diğer devletler tarafından uygulanacak olan kuvvet kullanma eyleminin sonucu olan savaş durumuyla karşılaşır ve varlığını-egemenliğini kaybetmeyle yüz yüze gelir. Bunun olmasını engellemek için de her devlet gücünü maksimize etmeye çalışır. Zira uluslararası siyasette rekabet hiçbir zaman son bulmaz. Her devlet kendi çıkarını elde etmeye çalışmakta ve bu durum da devletler arasında rekabeti kaçınılmaz kılmaktadır.

Realist yaklaşımın uluslararası ilişkileri açıklamaya yönelik oluşturduğu bu denklem, Sosyal Darwinizm düşüncesindeki belli başlı temel argümanlarla benzerlik göstermektedir. Buradan yola çıkarak bu çalışmada bahsi geçen iki düşünce yaklaşımının birbirleriyle karşılaştırması yapılarak, birinin devletler özelinde (Realizm) diğerinin ise uluslar-milletler özelinde (Sosyal Darwinizm) benzerliklerinin ve bakış açılarının karşılaştırması üzerinden tartışılmıştır.

Bu tartışmanın ikinci öznesi Sosyal Darwinizm düşüncesini tanımlayacak olursak, Charles Darwin tarafından yazılan "*Türlerin Kökeni*" kitabında onun ortaya attığı biyolojik evrim teorisinin içerisinde geçen "*doğal seçilim*" sürecinin insan ilişkilerine uyarlanması olarak ifade edebiliriz. Darwin, doğada besin kaynaklarının kıt, canlı türlerinin ise fazla olmasından dolayı, türler arasında ve aynı tür içerisinde bu besin kaynaklarına erişebilmek ve nesillerini devam ettirebilmek için canlıların sürekli bir mücadele içerisinde olduğunu ve canlıların bu besin kaynaklarına erişebilmeyi de temel amaç olarak benimsediklerini savunmaktaydı. Bu besin kaynaklarına erişenler yalnızca en güçlü türler olmakta, zayıf türler ise bu kaynaklara erişemediği için neslini ve varlığını devam ettiremeyerek yaşam mücadelesini kaybetmekteydi. Darwin'de bu süreci doğal seçilim olarak adlandırmıştı. Charles Darwin'in doğa gözlemlerinden çıkardığı sonuçlara göre ortaya attığı bu kavram temelde doğa bilimlerine yönelikti. Ancak sonradan sömürgeciliğin ve Sanayi Devrimi'nin de etkisiyle doğal seçilim kavramı 19.yy. sonlarından itibaren yayılmacılığı ve emperyalizmi meşrulaştıran bir çıkış noktası olarak toplum ilişkilerine uyarlanarak kullanılmaya başlandı.

Sosyal Darwinizm düşüncesine göre hayat bir savaş alanıdır. Yeryüzünde kaynaklar kıt, rakipler fazladır. Her millet bu kaynaklara erişebilmek için mücadele etmek zorundadır. Bu kaynaklara erişebilen milletler varlıklarını devam ettirmekte, erişemeyenler ise zayıf düşerek yaşam mücadelesini kaybetmektedir. Bu mücadele süreklidir ve asla kesintiye uğramaz. Bu nedenle de bu mücadeleyi ancak ve ancak güçlü olan milletler kazanabilir. Bu süreç tıpkı biyolojik evrim sürecinde olduğu gibi doğal ayıklanma olarak adlandırılır.

Özetle Darwin, doğal seçilim sürecinin doğadaki canlı türleri arasında gerçekleştiğini ifade etmekteydi. Zira her canlı neslini ve varlığını devam ettirebilmek için doğadaki kıt besin kaynaklarını elde edebilmek üzere sürekli bir mücadele içerisinde yer almak zorundaydı. Aksi halde hem aynı tür içerisindeki güçlü olanlar hem de diğer türler arasında devam eden rekabetten galip ayrılamaz ve neslini devam ettiremezdi. Hatta varlığı tehlikeye girebilirdi. Bu nedenle de mücadele sürekliydi ve bu mücadeleyi yalnızca güçlü olan türler ve bu türün içerisindeki güçlü bireyler kazanmaktayken, zayıf olan türler ise mücadeleyi kaybederek doğada neslinin ve varlığının devamını sağlayamazdı. İşte bu süreç doğal seçilim olarak adlandırılmaktaydı ve Sosyal Darwinizm düşüncesi de burayı temel alarak toplumsal ilişkilere uyarlanmıştı.

Realist yaklaşım ve Sosyal Darwinizm arasındaki ilk benzerlik, uluslararası siyasete ve doğaya yönelik benzer bakış açılarına sahip olmaları üzere karşımıza çıkar. Realist düşünceye göre uluslararası siyasette devletlerin eylemlerini sınırlayacak üst bir otorite yoktur ve bu nedenle de her devlet egemen olarak kendi başına hareket etmekte ve kararlar almaktadır. Sosyal Darwinist düşünce de benzer bir bakış açısı üzerinden aynı durumun doğada da var olduğunu dile getirir. Nasıl ki her devlet kendi varlığını ve egemenliğini yalnızca kendisi devam ettirmekten sorumludur, her canlı türü de doğada kendisinden ve varlığını devam ettirmekten aynı şekilde sorumludur. Uluslararası siyasette nasıl ki bir üst otorite yoksa, aynı şekilde doğada da bir üst otorite yoktur.

Realist yaklaşım, devletlerin güç peşinde koştuğunu, bunu yapmalarındaki amacın ise her devletin kendi egemenliğini ve varlığını ancak bu şekilde diğer devletlere karşı koruyup devam ettirebileceği görüşü üzerine inşa edilir. Yine aynı

şekilde devletler çıkarlarına da güçlerinin derecesi ve etkisi oranında erişebilirler. Eğer bir devlet güçlü olmazsa diğer devletlere karşı çıkarlarını ve kendisini savunamaz, böylelikle de egemenliği tehlikeye girer. Bu nedenle de uluslararası siyasette bütün devletlerin ilk amacı güçlerini maksimize etmeye çalışmaktır. Realist yaklaşımın bu tezi, Sosyal Darwinizm düşüncesindeki "*güçlünün hayatta kalması*" ilkesiyle benzerlik gösterir. Uluslararası siyasette olduğu gibi, Sosyal Darwinist anlayışta da doğada bitmeyen bir mücadele ve rekabet vardır. Uluslararası siyasette nasıl ki her devlet ancak kendi gücüyle egemenliğini devam ettirebiliyorsa, Sosyal Darwinist düşünceye göre de yeryüzünde yalnızca güçlü olan milletlerin varlığını devam ettirebileceği görüşü savunulur; mücadele ve rekabeti yalnızca en güçlü olanlar kazanabilir. En güçlü olan milletler doğadaki bu yaşam mücadelesini kazanır ve zayıf milletler ise mücadeleyi kaybeder. Realist yaklaşım ve Sosyal Darwinizm düşüncesinin en belirgin benzerliği, güç olgusuna verdikleri değer ve önemde karşımıza çıkar.

Ancak bu durum benzerlik içerdiği kadar aynı zamanda aralarındaki belirgin bir farklılığa da kapı aralar. Bu farklılık, her iki yaklaşımın da güç ve aktörler üzerine yükledikleri anlamda ortaya çıkar. İlk olarak Realist yaklaşım her devleti -gücü ne olursa olsun- egemen ve eşit kabul eder. Realist düşünce, devletler arasında yalnızca güç ve etki kapasitesine göre ayrımda bulunur. Onun dışında uluslararası siyasette her devleti egemen ve eşit olan aktörler olarak değerlendirir. Özetle Realist düşünceye göre devletleri farklı kılan yalnızca onların sahip oldukları güç ve bu gücü kullanma iradelerindeki farklı hareket tarzlarında ortaya çıkar. Lakin Sosyal Darwinist düşüncede böyle bir mutlak eşitlikten söz edilemez. Sosyal Darwinist düşünceye göre toplumlar ya güçlüdür ya da değildir. Bu nedenle de aralarında mutlak bir eşitlik söz konusu olamaz. Güçlü olmayanlar zayıf olarak değerlendirilerek eşit kabul edilmezler. Sonuç olarak doğada olduğu gibi uluslararası siyasette de mücadele ve rekabet vardır. Ancak uluslararası siyasette ki rekabet ve mücadele, Realist düşünceye göre eşit ve egemen aktörler olan devletler arasında gerçekleşir. Lakin Sosyal Darwinizm düşüncesinde böyle bir eşitlik söz konusu olamaz. Zira güçlü olan toplum her zaman baskın ve etken olmak zorundadır. Bunu da doğası gereği yapması gerekir. Bütün bunların toplamında her iki düşüncenin de güce yönelik algısı aralarındaki benzerliği

gösterdiği kadar aynı zamanda belirgin bir farklılığında gün yüzüne çıkmasına olanak sağlar.

Buradan hareketle de her iki düşüncenin güce yönelik algısında benzerlik olduğu kadar bariz bir farkın da bulunduğu sonucuna ulaşırız. Bu sonuç, Realist düşünceye göre gücün bir araç olarak değerlendirilmesi, Sosyal Darwinist düşünce için ise bir amaç olarak kabul görmesi olarak ifade edilebilir. Realist düşünce de güç egemenliğin devamı ve çıkarların elde edilmesini sağlayan bir araç olarak benimsenir. Bu sebeple de güçlü olmak devletler için yalnızca bir gerekliliktir. Ancak Sosyal Darwinizm'de güç, her şeyden önce baskın olmayı ve yönetmeyi sağlayan doğal bir unsur olarak kabul görür. Toplumlar ya güçlüdür ya da değildir. Üstelik farklı topluluklar arasında yaşam mücadelesi olduğu gibi, aynı toplumu oluşturan bireyler arasında da güçlü-güçsüz arasında var olan bir yaşam mücadelesi vardır. Ancak Realist düşüncede böyle bir ayrım söz konusu değildir. Devleti oluşturan ulus, tek ve yekpare olarak kabul edilir. 20.yy. da ortaya çıkan totaliter ideolojilerin genelde Sosyal Darwinizm'e doğrudan veya dolaylı olarak referanslarda bulunmasının altında yatan sebep de burada aranmalıdır. Realist yaklaşımda egemenliği devam ettirmek ve çıkarlara ulaşabilmek için güçlü olunması gerekirken, Sosyal Darwinizm düşüncesinde mücadele edebilmek ve güçlü olmak için yaşanması gerekir.

Son olarak Realist düşünceye göre savaş ihtimali uluslararası siyasette daima var olacaktır. Çünkü devletler arasında rekabet ve çıkarlara ulaşma isteği süreklidir. Bu yüzden her devlet birbirini rakip olarak görür ve güven duymaz. Zira her devlet kendi çıkarının peşindedir ve bu durum eninde sonunda diğer devletlerin çıkarlarıyla çatışır ve karşı karşıya gelmelerine yol açar. Bu durum da savaş dediğimiz olgunun ortaya çıkmasına sebep olur. Her devlet kendi çıkarı için diğer devlet veya devletlerle mücadele etmeye mecburdur. Bu sebeple savaşın her zaman siyasi bir amacı olmak zorundadır. Savaşı kazanan taraf güçlü olan devlet olduğu için de zayıf olana kendi barışını kabul ettirir ve dayatır.

Realist yaklaşımda savaşı kaybeden taraf kazanan tarafın iradesini kabul eder ve uluslararası siyasetten silinir veya kukla devlete dönüşür. Sosyal Darwinizm'de ise ayıklanma veya doğal seçilim diye tabir edilen olgu bu süreçle benzerlik gösterir. Doğadaki mücadeleyi güçlüler kazanır, zayıflar yok olur. Bu sürece de doğal seçilim

veya ayıklanma adı verilir. Zayıf devletler uluslararası siyasetten savaş olgusuyla siliniyorsa, Sosyal Darwinizm'de de zayıf olan toplumlar ayıklanma denilen sürecin sonunda yaşam sahnesinden silinirler. Uluslararası siyasette de doğada da daima sonucu belirleyen hep güçlüler olmaktadır. Her iki düşünce yaklaşımı da güçlü olmaya ve sürekli mücadele etmeye bu sebeple atıfta bulunur.

Realist yaklaşım ve Sosyal Darwinizm arasındaki benzerliği günümüzdeki güç rekabeti üzerinden değerlendirmek gerekirse yoruma açık bir durumla karşılaşmış oluruz. Her şeyden önce şunu söylemeliyiz ki Sosyal Darwinizm düşüncesi 19.yy. sonu 20.yy. başında ortaya çıkmıştır. O zamanki uluslararası sistem ile şimdiki uluslararası sistem arasında büyük farklılıklar vardır. O dönem, imparatorlukların ve yayılmacılığın zirvede olduğu yıllardı. Sosyal Darwinizm ise bu yayılmacılığı meşrulaştıran bir çerçeve görevi görmekteydi. Son olarak da o dönemki uluslararası sistemde aktörler az, ilişkiler ise daha net olgular (toprak kazanma) üzerinden ilerlemekteydi. Ancak günümüz uluslararası sisteminde böyle bir durum söz konusu değildir. Hem aktör sayısı artmış hem de net olan olguların yanına soyut olgularda eklenmiştir. Örneğin küreselleşme, internet, uzay çağı vs. gibi. Lakin o yıllardan beri değişmeyen tek somut olgu, güç rekabetidir. O dönem bu rekabet İngiltere-Almanya arasında yaşanmaktayken, günümüzde ise ABD-Çin veya ABD-Rusya özelinde yaşanmaktadır. Üstelik internetin yaygınlaşmasıyla bilgiye erişimin kolaylaşması ve göçmen sorunu bu güç rekabetinin bir başka boyutunu oluşturmaktadır. Özellikle de göçmen sorununun gelecek yıllarda daha büyük krizlere yol açacağına ve toplumları daha da radikalleştireceğine dair emareler hızla artmaktadır. Bu sorunun hızla artmasının en önemli sebeplerinden birisi de başarısız devlet sayısının artmış olmasıdır. Başarısız devletler kendi uluslarını kontrol altına alamamakta, bu durumda göçmen sorununa yol açmaktadır. Bu sürecin kontrol altına alınması, ancak Realist yaklaşımın savunduğu güç dengesi sisteminin oluşturulmasıyla önlenebilir.

Bu çalışmada her iki düşünce yaklaşımının da karşılaştırması yapılarak benzerlikleri vurgulanmıştır. Bu düşünce yaklaşımlarının benzer bakış açısını farklı özneler üzerinden ifade ettikleri tartışmaya açılmıştır. Bu tartışmayı da kavramsal bir pencere açarak sürdürmüş ve böylelikle uluslararası ilişkiler disiplinine özgün bir katkıda bulunma amaçlamıştır.

KAYNAKÇA/BİBLİYOGRAFYA

Arı, T. (2013). *Uluslararası İlişkiler Teorileri: Çatışma, Hegemonya, İşbirliği*. Bursa: MKM Yayıncılık.

Huntington, S. P. (2024). *Asker ve Devlet: Sivil-Asker İlişkilerinin Kuram ve Siyasası*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat.

Burchill, S., Linklater, A. ve Devetak, R. vd. (2024). *Uluslararası İlişkiler Teorileri*. İstanbul: Küre Yayınları.

Griffiths, M., Roach, S. C. ve Solomon, M. S. (2021). *Uluslararası İlişkilerde Temel Düşünürler ve Teoriler*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Roskin, M. G. ve Berry, N, O. (2014). *Uluslararası İlişkiler: Uİ'nin Yeni Dünyası*. Ankara: Adres Yayınları.

Doğan, A. (2023). *Osmanlı Aydınları ve Sosyal Darwinizm*. İstanbul: Küre Yayınları.

Thayer, B. A. (2004). *Darwin and International Relations: On the Evolutionary Origins of War and Ethnic Conflict*. Kentucky: The University Press of Kentucky.

Aydın, M. (2004). Uluslararası İlişkilerin "Gerçekçi" Teorisi: Kökeni, Kapsamı, Kritiği. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 1(1), 33-66.

Kocaoğlu, M. (1993). *Uluslararası İlişkiler*. Ankara: Kara Harp Okulu Basımevi.

Clausewitz, C. von. (1989). *On War*. New Jersey: Princeton University Press.

Eralp, A. (2014). *Devlet ve Ötesi: Uluslararası İlişkilerde Temel Kavramlar*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Akad, M. T. (2011). *Modern Savaşın Temel Kavramları*. İstanbul: Kitap Yayınevi.

Konstam, A. (2024). *100 Büyük Savaş*. İstanbul: Kronik Kitap.

American Military University, (1996-1997). *Graduate School of Military Studies General Information Catalog*.

Viotti, P. R. ve Kauppi, M. V. (2014). *Uluslararası İlişkiler ve Dünya Siyaseti*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Sönmezoğlu, F. (2019). *Uluslararası Politika ve Dış Politika Analizi*. İstanbul: Der Yayınları.

Sena Şahin, Uluslararası İlişkilerde Darwinizm: Nazizm ve Sosyal Darwinizm, (Yüksek Lisans Tezi), Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2019.

Yücel, S. ve Taşar, M. M. (2016). Sosyal Darwinizm: Ortaya Çıkışı, Gelişimi ve Erken Cumhuriyet'e Etkisi. *Kutadgubilig: Felsefe Bilim Araştırmaları Dergisi*. 29, 309-338.

Ragıp Ergün, Tek Parti Döneminde Sosyal Darwinizm (1860-1945), (Yüksek Lisans Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon, 2022.

Aksoy, M. (2017). *Savaşçının Dokuz İlkesi*. İstanbul: Historia Kitap.

Weikart, R. (2024). *Darwin'den Hitler'e Evrimsel Ahlak, Irk Arıtımı ve Almanya'da Irkçılık*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.